

BLD OPPNEVNT
ARBEIDSGRUPPE FOSTERHJEM

TILTAK FOR Å STYRKE ARBEIDET MED
KOMMUNALE FOSTERHJEM

RAPPORT

1. september 2011

INNLEDNING

Fosterhjem er kjernen i norsk barnevern. De aller fleste barn som får hjelp av barnevernet utenom hjemmet, bor i fosterhjem. Og det går bra med de aller fleste barn som bor i fosterhjem. Men det er en krevende oppgave å være fosterforeldre, mange av dem sier: ”tøft, men verdt det”. Fosterhjemsarbeid er også krevende for barnevernet. Det inneholder mange avveininger, det er sammensatt, til tider konfliktfyllt og preget av motsigelser.

Fosterhjemsarbeidet er nok også på vei, enten vi liker det eller ikke, i retning av en økt profesjonalitet. Vi ser flere heltids fosterforeldre, og dreiningen fra institusjon til fosterhjem gjør også fosterhjemsarbeidet mer utfordrende faglig og menneskelig. Denne dreiningen krever nok et helt nytt kommunalt barnevern og vi må ha stor respekt for både fosterforeldrene og medarbeiderne i barnevernet. Det finnes ingen enkle løsninger i fosterhjemsarbeidet.

I arbeidsgruppen har det vært noe krevende å holde seg strengt til mandatet. Det er mange sammenhenger som krever at man ser kompliserte forhold i sammenheng. Vi har derfor valgt å se på noen hovedtrekk i deler av utviklingen i feltet de siste 30 årene, og drøftet hvilke krav profesjonaliseringen og kvalitetsutviklingen av feltet gir. Dette for å gi et grunnlag for drøfting av de enkelte mandatpunktene. I tabellene under hvert mandatpunkt kommer så gruppens forslag. Unntaksvis har gruppen også merknader og forslag fra mindretall, disse er også referert.

Arbeidsgruppen vil få takke BLD for oppdraget, det har vært en utfordrende og spennende reise. Arbeidsgruppen vil også få takke gruppas sekretær, Ragnar Simonsen, Bufdir for stor innsats og avgjørende bidrag.

1. september 2011

Pål Frydenberg

INNHold

- 1 Oppsummering av arbeidsgruppas anbefalinger
- 2 Arbeidsgruppas mandat
- 3 Arbeidsgruppas vurderinger av mandatet og kunnskapsgrunnlaget
- 4 Arbeidsgruppas medlemmer og arbeidsform
- 5 Noen hovedtrekk ved utviklingen de siste 30 årene
- 6 Kvalitet i fosterhjemsarbeid – ”profesjonelt fosterhjemsarbeid”
- 7 Mandatpunkt A og B
 - 7.1 Rettsgrunnlag
 - 7.2 Faktagrunnlag / statistikk / slik fosterforeldre ser det
 - 7.3 Vurdering av aktuell situasjon
 - 7.4 Forslag til tiltak med konsekvensvurdering
- 8 Mandatpunkt C
- 9 Mandatpunkt D
- 10 Mandatpunkt E
- 11 Mandatpunkt F
- 12 Mandatpunkt G og H
- 13 Mandatpunkt I
- 14 Størrelsen på den kommunale barneverntjenesten
- 15 Dokumentliste
- 16 Vedlegg
 - 16.1 Ordliste
 - 16.2 Deltakerliste høringskonferansen
 - 16.3 Referat høringskonferansen

1. OPPSUMMERING AV ARBEIDSGRUPPAS ANBEFALINGER

Forslag AB 1	Fosterhjemsavtalen gjennomgås med henblikk på konkretisering og kvalitetsforbedring
Forslag AB 2	Styrke tilretteleggingen og kapasiteten slik at alle får tilbud om opplæring gjennom PRIDE eller tilsvarende kvalitetsorienterte programmer.
Forslag AB 3	Styrke tilretteleggingen og kapasiteten slik at alle får tilbud om gruppeveiledning som oppfølging av PRIDE - eller tilsvarende opplæring, i minimum to år etter plasseringen. Gruppeveiledningen er en videreføring av opplæringen.
Forslag AB 4	Styrke tilrettelegging og kapasiteten slik at alle kan få tilbud om individuell veiledning tilpasset barnets behov.
Forslag AB 5	Buudir får i oppdrag å utvikle og spre modeller for god ivaretagelse av fosterfamiliens egne barn.
Forslag AB 6-1 Flertallsforslag	Det utvikles og prøves ut modeller for håndtering av konflikter mellom fosterforeldre og barneverntjenesten i et utvalg kommuner.
Forslag AB 6-2 Mindretallsforslag	Dersom ikke konflikter kan løses i barneverntjenesten, trekkes et kommunalt, politisk organ eller fylkesnemnd inn for beslutning.
Forslag AB 7	Ber BLD sette i gang et arbeid for å konsekvensutrede partsrettigheter for fosterforeldre.

Forslag C 1	Alle kommuner skal få tilbud om opplæring i bruken av kunnskapsbaserte kartleggingsmaler i utredningen av barnet. Vi tar til orientering at Kvellos kartleggingsmal legges til grunn i den elektroniske programvaren som nå brukes av barneverntjenestene.
Forslag C 2	Bufetat disponerer spesialisert kartleggingsverktøy som supplement til kommunens kartlegging. Barneverntjenesten kan be om dette i spesielle saker. Euro-ADAD er et eksempel på et slikt spesialisert kartleggingsverktøy som Bufetat har tatt i bruk.
Forslag C 3	Alle kommuner skal få tilbud om opplæring i bruk av anerkjente metoder - f.eks ”Barnesamtalen”, i sin kommunikasjon med barn.
Forslag C 4	Barneverntjenesten skal sikre dokumentasjon av barnets historie, for eksempel ved bruk av livsbok. ”Mitt Liv” er et eksempel på en slik bok.

Forslag D 1	Barneverntjenesten og fosterforeldrene må ved gjennomgang og utarbeidelse av fosterhjemsavtalen, og ved en årlig gjennomgang av denne, forsøke å få til en felles forståelse av mulige utviklinger i fosterhjemsforløpet (bl.a. overgangsfaser), og de behov som fosterhjemmet måtte få i framtiden for å forhindre flyttinger.
Forslag D 2	Det settes i gang et arbeid for å sikre kommunalt og statlig barnevern et felles statistikkgrunnlag.
Forslag D 3	Det skal foreligge tilbud om individuell veiledning – se pkt AB 4.

Forslag E 1	Familievernet tilbyr foreldre hjelp til å bearbeide tap, og hjelp til å finne annen måte å være forelder på.
Forslag E 2	Det etableres gruppetilbud til foreldre etter plassering i fosterhjem.

Forslag F 1 - Flertallsforslag	Samme tilsynsorgan for barn i fosterhjem og i barneverninstitusjon, p.t. Helsetilsynet ved Fylkesmannen

Forslag GH 1	Øke nivået på utgiftsdekningen.
Forslag GH 2	Sikre fosterforeldre kompensasjon for bortfall av tjenstepensjon ved frikjøp
Forslag GH 3	Ber BLD vurdere konsekvensene av pensjonsreformen, uføresituasjoner, permitteringer og lignende opp mot fosterforeldre sin fosterhjemsgodtgjørelse.
Forslag GH 4	Statlige fosterhjem (familiehjem og beredskapshjem) som tredje plasseringsalternativ i barnevernloven.
Forslag GH 5	Forsterkninger skal være begrunnet i barnets behov. Det iverksettes en prosess for å forbedre Rundskriv Q-06/2007 om betalingsordninger i barnevernet. Se også I 1.
Forslag GH 6 Mindretalls- forslag	Arbeidsgodtgjøringen økes med ½ KS-sats til 1 ½ KS-sats. Grunnutbetalingen av arbeidsgodtgjøringen skal ikke ligge under kr 10.000 per måned.

Forslag I 1	Styrke tiltak for å avlaste fosterfamilien i hverdagen. Kreativitet i tiltaksvalg.
Forslag I 2	Styrke tiltak der hele familien kan være sammen i ferier. Kreativitet i tiltaksvalg.
Forslag I 3	Styrke familie-/nettverkstilknytningen.
Forslag I 4	Tiltak for fosterfamiliens egne barn - se også AB 6.

Forslag X 1 Flertallsforslag	En kommunal barneverntjeneste bør omfatte minimum 5 fagstillinger.

2. ARBEIDSGRUPPAS MANDAT

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har 18.02.11 gitt arbeidsgruppen slikt mandat:

”Oppdragsbeskrivelse for arbeidsgruppe som skal se på tiltak for å styrke arbeidet med kommunale fosterhjem

Arbeidsgruppen skal vurdere tiltak og gi innspill til virkemidler for å styrke oppfølgingen av arbeidet med kommunale fosterhjem.

Temaområder

Arbeidsgruppen skal vurdere de ulike punktene under ut i fra et barnefaglig, juridisk og økonomisk/administrativt perspektiv. Arbeidsgruppen skal:

- *(A) Vurdere og foreslå tiltak som kan bedre oppfølging og veiledning av fosterforeldre, herunder barneverntjenestens ansvar for å bistå fosterforeldrene i kontakten med andre tjenester/etater.*
- *(B) Vurdere tiltak som kan forebygge konflikter mellom barneverntjenesten og fosterhjemmet, og tiltak som kan løse konflikter som har oppstått.*
- *(C) Foreslå tiltak som kan bidra til en forsvarlig utredning av barnet før plassering.*
- *(D) Foreslå tiltak som kan gi bedre kunnskap og oversikt over utilsiktede flyttinger og årsaker til dette.*
- *(E) Vurdere tiltak overfor biologiske foreldre som kan virke positivt inn på fosterhjems plasseringen.*
- *(F) Vurdere tiltak som kan styrke rekruttering, opplæring og oppfølging av tilsynsførere.*
- *(G) Vurdere tiltak som kan skape en mer enhetlig praksis i kommunene med hensyn til godtgjøring.*
- *(H) Vurdere tiltak som kan skape en mer enhetlig praksis i kommunene og Bufetat med hensyn til forsterkningstiltak.*
- *(I) Gjennomgå dagens tilbud om avlastnings-/friordninger, vurdere om det er et behov for å styrke dette og komme med eventuelle forslag til tiltak.*

Arbeidsgruppen finner selv sin arbeidsform. Dersom den finner det hensiktsmessig, kan arbeidsgruppen invitere eksterne krefter til å gi innspill til gruppens arbeid. Arbeidsgruppen skal legge frem konkrete anbefalinger og forslag til tiltak som kan være med på å løse de utfordringene som er omtalt i denne oppdragsbeskrivelsen.

Tidsplan

Arbeidsgruppen skal ha slutført sitt arbeid og avlevert rapport med anbefalinger på alle punkter til BLD innen 1. september 2011.

Bakgrunn

Fosterhjemmene utgjør et sentralt og svært viktig plasseringsalternativ innenfor barnevernet. De siste årene har i overkant av 80 % av alle barn plassert utenfor hjemmet blitt plassert i fosterhjem. I tråd med målsettingen om å plassere flere barn

og unge som tidligere ble plassert på barneverninstitusjoner i fosterhjem, har antallet barn i fosterhjem dessuten økt i forhold til antallet barn på institusjon. De kommunale hjemmene utgjør i underkant av 90 % av fosterhjemmene.

Vi står overfor mange utfordringer i arbeidet med å nå det overordnede målet for fosterhjemsarbeidet: å sikre alle barn som trenger det, et fosterhjem med en kvalitet som gir den grunnleggende stabilitet, omsorg og oppfølging som barnet har behov for. For å sikre et tilstrekkelig antall gode og stabile fosterhjem er det av avgjørende betydning å sørge for gode rammevilkår for hjemmene. Dette forutsetter at det settes fokus på likebehandling og forutsigbarhet.

Forskjeller mellom kommunale og statlige fosterhjem

Det er i dag relativt store forskjeller mellom rammevilkårene for kommunale og statlige fosterhjem. De senere år har foreldre i kommunale fosterhjem og andre aktører innen barnevernet gitt uttrykk for en økende misnøye med og bekymring for denne forskjellen, som har blitt ytterligere forsterket gjennom standardkontraktene for beredskapshjem og familiehjem. De kommunale hjemmene utgjør den store majoriteten (i underkant av 90 %) av fosterhjemmene, og er selve grunnstammen i barnevernets tiltaksapparat. Dersom barnevernet skal klare å rekruttere og beholde et tilstrekkelig antall gode kommunale hjem, er det av vesentlig betydning at vi klarer å bedre rammevilkårene for disse fosterhjemmene. Departementet anser at å redusere konflikter mellom fosterhjemmet og barneverntjenesten, og å gjøre samarbeid rundt fosterhjemmene bedre vil bidra til dette.”

3. ARBEIDSGRUPPAS VURDERINGER AV MANDATET OG KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Mandatet

Arbeidsgruppa har nummerert (bokstaver) mandatpunktene for å kunne gjøre henvisninger enklere. Vi oppfatter punktene A og B, og G og H å ha så sterk tilknytning til hverandre at de er omtalt samlet.

Innretningen på arbeidet har arbeidsgruppen ønsket skal være å foreslå ”faglige pakker” ut fra barnets ståsted. Hva gir et godt fosterhjem? Hvem er de sentrale aktørene? Hva er de rette rammene? Arbeidsgruppa har derfor et eget kapittel om hvilke generelle krav som bør stilles til fosterhjemsarbeidet i Norge. Vi ønsker med det å etablere et faglig grunnlag for fosterhjemsarbeidet og hvilke krav som bør stilles til aktørene i feltet, før vi besvarer de enkelte mandatpunktene.

Arbeidsgruppa vil på enkelte mandatpunkt gjøre rede for sin forståelse av oppgaven. Enkelte av punktene i mandatet oppleves å ha en noe negativ innfallsvinkel. Arbeidsgruppa ønsker i sin presentasjon å ha et noe mer nøytralt utgangspunkt.

Opgaven arbeidsgruppa har fått oppleves som svært omfattende, spesielt sett i lys av den korte tidsfristen som er gitt. Det har ikke vært mulig å gjøre fullstendige konsekvensutredninger av forslagene våre, men vi presenterer noen beregninger for å illustrere beløpsstørrelser der det er mulig.

Arbeidsgruppa forutsetter at Oslo kommunes ansvar for det statlige barnevernet kompenseres for eventuelle merkostnader på lik linje med resten av landet.

Selv om mandatpunktene er omfattende, er det viktig at lesere med mindre detaljkjennskap til fosterhjemsområdet er klar over at omtalen i denne rapporten ikke dekker hele fosterhjemsfeltet.

Kunnskapsgrunnlaget

Slik arbeidsgruppas medlemmer kjenner fosterhjemsområdet, synes faktagrunnlaget og kunnskapsgrunnlaget å være tynt knyttet til flere av mandatpunktene. En del av forslagene fra arbeidsgruppa vil derfor være å framskaffe mer kunnskap/fakta på enkeltområder. På noen områder er det nå iverksatt forskning, men resultatene vil ikke foreligge innen de tidsrammer arbeidsgruppa har. På noen områder vil derfor forslagene måtte basere seg mer på inntrykk og innspill.

Synovate har på oppdrag fra Bufdir i 4. kvartal 2010 gjennomført en undersøkelse til alle landets fosterforeldre. Arbeidsgruppa har hatt tilgang til resultatene av denne undersøkelsen.

Mandatet fra BLD åpner for at arbeidsgruppa kunne invitere eksterne krefter til å gi innspill til gruppas arbeid. I kapittel 4 er disse personene omtalt. Til slutt i rapporten er det en dokumentliste som viser det skriftlige materialet som er distribuert til medlemmene av arbeidsgruppa.

4. ARBEIDSGRUPPAS MEDLEMMER OG ARBEIDSFORM

Organisering

BLD ga Bufdir i oppdrag å lede arbeidsgruppa og ha sekretariatsfunksjonen. Leder har vært fungerende seksjonssjef Pål Frydenberg, og sekretær seniorrådgiver Ragnar Simonsen.

Mandatet for arbeidsgruppa ble gitt 18. februar 2011, med 1. september 2011 som frist for avlevering av rapport med anbefaling på alle mandatpunkter.

Arbeidsgruppa har hatt 11 møter i perioden 9. mars til 24. august, inkludert en høringskonferanse i mai.

Medlemmer

Pål Frydenberg	Fungerende seksjonssjef i Bufdir, Seksjon for fosterhjem og fagteam
Anne Jensen	Rådgiver i KS, Myndighetskontakt
Trine Hjertholm	Barnevernleder i Sunnhordland Interkommunale Barnevern
Ola Fadnes	Barnevernleder i Skien kommune, representerer Norsk Barnevernleder Organisasjon (NOBO)
Tove M. S. Wahlstrøm	Generalsekretær i Norsk Fosterhjemsforening
Marit G. Flø	Rådgiver (jurist) i Bufdir, Seksjon for retningslinjer og godkjenning

Trine Hjertholm kom med i arbeidsgruppa fra 3. møte den 13. april. Etter ønske fra KS - og i samråd med BLD, ble arbeidsgruppa utvidet med en representant til fra kommunalt barnevern.

Marit G. Flø deltok ikke i de to siste møtene grunnet svangerskapspermisjon.

Deltagelse fra Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB) i arbeidsgruppas møter

Etter anmodning fra LFB på høringskonferansen 25. mai, har organisasjonen vært invitert som observatør med tale og forslagsrett på arbeidsgruppas 4 siste møter. LFB har vært representert med landstyremedlem Cecilia Dinardi.

Eksterne fagpersoner invitert til å gi innspill

- 30. mars Forsker Elisabeth Backe-Hansen fra NOVA orienterte om hva hun kjente til av forskning på de ulike mandatområdene.
- 13. april Seksjonssjef Anne Kristine Due-Sørensen fra Bufdir – seksjon for familie og oppvekst, orienterte om familievernet som mulig ressurs i tilbudet til foreldre etter en fosterhjemsplassing.
- 11. mai Seniorrådgiver Svanhild Vik fra Bufdir – seksjon for fosterhjem og fagteam, orienterte om Euro-ADAD.
- 22. juni Prosjektleder Anneken Elvestad i Bufetat Region Sør orienterte om foreløpige resultater i prosjektet ”Styrking av fosterhjem – et samarbeidsprosjekt mellom 8 kommuner og Bufetat Region Sør”.

Høringskonferanse 25. mai

Hensikten med høringskonferansen var å få innspill til gruppas arbeid. Mandatpunktene var sendt deltagerne på forhånd. Etter korte innledninger på de enkelte temaområdene om faktagrunnlag, dilemmaer og mulige løsninger, var deltagerne invitert til å gi kommentarer og innspill. Noen av deltagerne benyttet seg også av muligheten til å gi skriftelige innspill i etterkant av konferansen.

Høringskonferansen hadde 37 deltagerne, som foruten arbeidsgruppens medlemmer og sekretariatet representerte

- BarnevernsProffene
- Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB)
- Norsk Fosterhjemsforening
- Norsk Barnevernlederorganisasjon (NOBO)
- Representanter fra enkeltkommuner invitert av KS
- Fagforeningene FO, NTL og Fagforbundet
- Fosterhjemstjenester i Bufetat
- Fosterhjemstjenesten i Oslo

Oslo kommune var også representert gjennom invitasjon fra NOBO og KS.

I gjennomføringen av høringskonferansen ble det lagt spesielt til rette for å få synspunkt fra fosterbarn i regi av BarnevernsProffene/Forandringsfabrikken.

5. NOEN HOVEDTREKK VED UTVIKLINGEN DE SISTE 30 ÅRENE

Det kommunale barnevernet

På 1990-tallet ble det et økt fokus på det kommunale barnevernet. En statlig opptrappingsplan fra 1990 til 1993 (Sandemannpakka) bidro til sterk bemanningsvekst i tjenesten og økt kunnskapsutvikling. Med den nye barnvernloven i 1994 kom Fylkesnemndene og rettssikkerheten både for foreldre og barn ble skjerpet. Etter dette har fokuset på rettssikkerhet bare økt, noe som gjenspeiler seg i at barnevernet har blitt et omfattende område for mange advokater. Vi ser også at antallet saker som ankes fra Fylkesnemndene til rettsapparatet har økt kraftig, og det har blitt lagt mer og mer vekt på dokumentasjon, journalføring og skriftliggjøring for ansatte i tjenesten.

I denne perioden har også barneverntjenesten blitt skilt ut fra sosialtjenesten og organisert som egen tjeneste. Noen steder har også tjenesten blitt organisert sammen med andre som arbeider med barn og unge, for eksempel i oppvekstsentrene. Barnevern har blitt et eget fagfelt med vekt på økt kompetanse hos ansatte og etter hvert et mer kunnskapsbasert felt med vekt på forskning. Det kommunale barnevernets økte profesjonalisering må også ses på bakgrunn av at sakene barnvernet arbeider med i dag er mer sammensatte og komplekse enn for bare 10-15 år siden, for eksempel med relativt store innslaget av familier fra ikke-vestlige kulturer. Dette krever ny kunnskap, nye måter å tenke på og nye metoder.

Et annet svar på kravene om rettssikkerhet og bedre profesjonalitet, har vært etableringen av interkommunale barnverntjenester. Med mange små kommuner – med ett årsverk eller mindre på barneverntjenester, har tjenestetilbudet også vært sårbart. Etablering har skutt fart den siste tiden, og omfattet ved årsskiftet 2010/2011 136 kommuner. I løpet av første halvår i 2011 har 25 ny kommuner organisert barneverntjenestene sine i interkommunale ordninger. I forbindelse med NAV-reformen har også noen mindre kommuner lagt oppgavene i barnevernet inn i denne organiseringen.

Kommunene sitt lovmessige ansvar på fosterhjemsfeltet har vært ganske uforandret de siste ti-årene. Organisatorisk har det likevel, særlig i litt større kommuner, skjedd en spesialisering ved at det ofte er opprettet egne team for barn under omsorg/fosterbarn og lignende. Dette har sannsynligvis bidratt til å sikre en bedre oppfølging av og et større fokus på både fosterbarn og fosterforeldre. Et stadig tilbakevendende område der kommunene ikke har klart å oppfylle lovens krav, dreier seg om oppnevning av tilsynsførere i fosterhjem. Mange barn i fosterhjem har derfor ikke hatt tilfredsstillende tilsyn og dermed ikke den rettssikkerheten de skulle hatt. Et annet lovkrav som kommunene i liten grad har maktet å oppfylle, handler om oppfølgingen av foreldre, og arbeidsgruppen kommer med forslag til tiltak også på dette området.

Fylkeskommunalt/statlig barnevern

Fylkeskommunene fikk ansvaret for bl.a. fosterhjemsfeltet fra 01.01.80. Fosterhjems-sentralene hadde tidligere vært en del av Fylkesmannen sitt ansvar, men ble nå overført til fylkeskommunene - som regel med bare en ansatt. Utover på 80-tallet fikk de fleste fosterhjemsentralene flere ansatte, og etter hvert som tiltakene i barnevernet ble flere, skiftet også kontorene navn til Barnevernkantoret og Fylkesbarnevernet. Det treårige satsingen på barnevernet 1990-1992 (Sandemannperioden) medvirket sterkt også til utviklingen av fosterhjemsfeltet. Ved statlig overtagelse av fylkeskommunens ansvar på barnevernfeltet fra 01.01.04, var fosterhjemstjenestene oftest en del av en mer omfattende tjenestoområde i fylkeskommunen - som i tillegg til andre barnevernoppgaver, kunne omfatte familievern, rusverntjenester og/eller psykiatritjenester til barn og unge. Fylkeskommunene samarbeidet

om nasjonale rekrutteringskampanjer, og drift og utvikling av opplæringsprogram for fosterforeldre.

Antall fosterhjemstjenester er utvidet etter statlig overtagelse, og omfatter i dag 25 kontorer. Fosterhjemstjenestene i Bufetat er organisert på ulike måter, og er gitt navn ut fra ulike prinsipp.

Fosterhjem framfor institusjon - og helst i egen familie

Siden begynnelsen av 2000-tallet har det vært en bevisst satsing på fosterhjem framfor institusjon. Nasjonale barnevernmyndigheter har i tillegg gitt styringssignaler om at barnevernet først skal lete etter mulig fosterhjem i barn og unges egen familie og nettverk. Det betyr at kommunenes oppgaver på fosterhjemsområdet har blitt større, i og med at rekruttering og formidling av disse hjemmene ofte foretas av den kommunale barneverntjenesten. Det er også grunn til å tro at målet om mindre institusjonsbruk har ført til at barn og unge med særskilte behov oftere er i fosterhjem i dag enn de var for ti år siden. Kommunenes ressursgrunnlag - i form av økonomiske rammevilkår og kompetanse, for å ta imot denne gradvise økningen i oppgaver, har imidlertid vært lite gjenstand for debatt.

Bruken av fosterhjem som plasseringstiltak

Det har vært en kraftig økning i antall barn og unge plassert i fosterhjem gjennom hele perioden. I oppstillingen under er antallet barn og unge avrundet til nærmeste 100:

1970	2500
1980	3000
1990	4000
2000	6000
2010	9200

Den største økning noe år var fra 31.12.2009 til 31.12. 2010, da antallet økte med 699 barn og unge, eller 8,2 % - som er nesten tre ganger så mange som har vært vanlig økning fra året før.

Forsterkning av fosterhjem

Beredskapshjemmene for barn i krise – etter hvert også for en del ungdom i krise, er gradvis utbygd siden slutten av 80-tallet. 31.12.2010 var det 438 barn og unge som oppholdt seg i beredskapshjem. Ut fra nyere kunnskap om små barn utvikling, har fosterhjemstjenestene de siste årene om mulig plassert de minste barna i et hjem som også kan bli et permanent hjem om det blir bestemt.

Bruk av forsterkningstiltak i fosterhjem har hele tiden vært økende, men spesielt sterkt de aller siste årene. I 2004 var det satt inn forsterkingstiltak i 25,5 % av fosterhjemmene. I 2010 var andelen øket til 43 %. Utviklingen siden 2004 har vært slik:

Pr 31.12.	Antallet i fosterhjem	Derav antallet med forsterkingstiltak
2004	7318	1866
2005	7399	2180
2006	7708	2338
2007	8041	2778
2008	8297	3135
2009	8526	3458
2010	9225	3962

I 1. tertial 2011 hadde Bufetat gitt refusjonstilsagn til kommunene for merutgiftene med forsterking for 1823 barn og unge. På samme tidspunkt hadde Bufetat registrert at det var 555 barn og unge i familiehjem, 306 i beredskapshjem og 234 i private fosterhjemstiltak.

I Fosterhjemsundersøkelsen 2010 oppgir 30 % av de er frikjøpt på heltid for å være fosterforelder, og 19 % at de er frikjøpt på deltid.

I utgangspunktet er alle fosterhjem kommunale, men helt siden 80-tallet har fylkeskommunene – og nå Bufetat, hatt oppdragsansvaret for noen av hjemmene. *Ungdomsfamiliene* ble etablert som alternativ til institusjon, og på grunn av erkjennelsen av at frikjøp av fosterforeldre på heltid ikke alene ga god nok kvalitet og gjorde fosterhjemmene robuste nok. Det måtte i tillegg være en organisasjon rundt hjemmet med høy fagkompetanse, 24 timer beredskap, og som ga fosterforeldrene sterk gruppetilhørighet. Det var denne helheten som ga styrken i tiltaket, et omfattende tilbud som de fleste kommunale barneverntjenestene ut fra sin størrelse og manglende erfaring ikke hadde mulighet til å levere. Etter statlig overtagelse og senere navnskifte til *Familiehjem*, er målgruppen for slike fosterhjem ytterligere strammet inn.

Veiledning og opplæring

Ansvar for den individuelle veiledningen har hele tiden vært i den kommunale barneverntjenesten, mens fylkeskommunene / Bufetat skulle ha ansvaret for den generelle veiledningen og opplæringen.

Fosterhjemstjenestene har lange tradisjoner på å tilby årlige samlinger for fosterforeldre / fosterfamilien – noen også i samarbeid med fylkeslaget av Norsk Fosterhjemsforening. Disse samlingene kombinerer faglige foredrag og fellesskap med andre fosterforeldre / fosterbarn.

Gruppeveiledning til nye fosterforeldre det første året etter plassering har lange tradisjoner i enkelte fosterhjemstjenester, og skal nå være et minimumstilbud til alle. Den siste tiden har det vært fokusert på innholdet i denne veiledning ved bruk av bl.a. Trygg Base-modellen.

Etter anmodning fra kommunene har fosterhjemstjenestene tidligere også i en tidsavgrenset periode tilbudt individuell veiledning, enten organisert som egne tiltak eller som en del av Fosterhjemstjenestens ordinære drift.

I andre halvdel av 80-tallet kjøpte fylkeskommunene i fellesskap rettighetene fra USA til ”Grunnkurs for fosterforeldre”, og organiserte opplæring av kursledere. 10 år senere ble det på samme måte kjøpt rettighetene til ”PRIDE” og organisert opplæring av kursledere. I dette konseptet var det også flere oppfølgingskurs for de som hadde fått plassering tidligere. Ved statlig overtagelse overtok Bufdir ansvaret for å drifte og utvikle PRIDE-programmet, som i dag også har et eget kursopplegg for de fosterforeldrene som er rekruttert gjennom slekt og nettverk. Status nå er at ca 85 % av de som står i ”fosterhjemsbanken” som klargjorte familier for plassering har gjennomført PRIDE.

6. KVALITET I FOSTERHJEMSARBEIDET – ”PROFESJONELT FOSTERHJEMSARBEID”

Innledning

I dette kapittelet ønsker arbeidsgruppa å beskrive hvem som er de sentrale aktørene i fosterhjemsarbeidet, og hvilke generelle krav til kvalitet som bør stilles til fosterhjemsarbeidet i Norge. Vi ønsker med det å etablere et faglig grunnlag for fosterhjemsarbeidet og hvilke krav som bør stilles til aktørene i feltet, før vi besvarer de enkelte mandatpunktene. Som vedlegg (pkt 16.1) følger også en ordliste for utdyping av enkelte begrep.

Hvem er aktørene?

Arbeidsgruppa bruker begrepet fosterbarnet og barnet om hovedpersonen (også når man i dagligtale ville brukt begrepet ungdom). Videre bruker vi fosterforeldre, mens begrepet biologiske foreldre har vi erstattet med foreldre. Vi bruker begrepet søsken om biologiske søsken, mens vi bruker begrepet fostersøsken om de øvrige barna i fosterhjemmet. Med begrepet familien mener vi foreldre, barnet og søsken samlet. Med fosterhjemmet mener vi fosterbarnet, fosterforeldre og fostersøsken samlet.

Barneverntjenesten gjelder den kommunale tjenesten, mens fosterhjemstjenesten er betegnelsen det er naturlig å bruke om Bufetats tjeneste for fosterhjem. Bufetats fagteam er betegnelsen på den del av Bufetat som i første instans mottar ønsker om bistand fra barneverntjenesten. Samlet betrakter vi kommunen og Bufetat som tjenesteapparatet. Når betegnelsen Bufetat brukes omfatter det både fagteam og fosterhjemstjenesten.

Barnet og foreldrene betrakter vi videre som brukere av tjenesteapparatet. Mens fosterforeldrene betrakter vi både som fosterforeldre for barnet med de krav det innebærer, men også som partnere til tjenesteapparatet med de krav det innebærer både til fosterforeldrene og til tjenesteapparatet. En partner forstår vi som en sentral samarbeidspart som sammen med tjenesteapparatet skal nå felles definerte mål basert på langvarige og forpliktende relasjoner hvor begge parter støtter hverandre. Arbeidsgruppa forutsetter også at kommune/Bufetat har en partnerforståelse av hverandre i sitt samarbeid til beste for barn og foreldre.

Det som gjør fosterhjemsarbeidet utfordrende og krever en høy grad av profesjonalitet av tjenesteapparatet, er at man hele tiden primært skal ivareta barnets beste på kort og lang sikt, men også ivareta foreldrene, søsken, fosterforeldre og fostersøskens perspektiver og behov.

Hva er kvalitet?

Ordet kvalitet betyr egenskap, beskaffenhet eller verdi. Ordet sier ikke noe om egenskapens, beskaffenhetens eller verdiens positive eller negative tilstand. Til det brukes begreper som høy, lav, god, dårlig. I fosterhjemsarbeidet vil vi nok ønske oss høy kvalitet, eller kanskje helst riktig kvalitet, begrepet er definert nedenfor.

I arbeid med fosterhjem, som i annet kvalitetsorientert arbeid, kan vi anvende kvalitetsbegrepet både objektivt og subjektivt. Kvalitet kan være et kjennetegn ved en ytelse (eller tjeneste) som kan måles direkte som etterlevelse av en standard, altså kvalitet som et objektivt begrep. Kvalitet kan også forstås som et indirekte målbart kjennetegn på i hvilken grad en ytelse tilfredsstiller mottakeren av ytelsen, dvs. brukeren, altså kvalitet som et subjektivt begrep. Vi kan si at kvaliteten skapes i møtet mellom våre partnere, brukere og medarbeidere. Som profesjonelle organisasjoner må kommunene og Bufetat levere riktig

objektiv og subjektiv kvalitet. Vi skal både tilfredsstillende eventuelle kvalitetsstandarder i fosterhjemsarbeidet, men også tilfredsstillende subjektive opplevelser hos brukeren, foreldre og fosterforeldre. Med riktig kvalitet menes at man har et kvalitetsnivå som tilfredsstillende både de subjektive og objektive krav som både kommuner, Bufetat, brukere og partnere (her fosterforeldrene) har. Brukeren og fosterforeldrene, skal vi, i et kvalitetsperspektiv i fosterhjemsarbeidet, betrakte som samarbeidspartnere og medansvarlige for å gi riktig kvalitet i arbeidet. I begrepet riktig kvalitet ligger også at kvaliteten samlet måles til å tilfredsstillende et forhåndsbestemt omforent nivå.

I dette landskapet skal så kommune og Bufetat bevege seg sammen for å sørge for riktig kvalitet og vedlikeholde den over tid. Før man fortaper seg i alt som burde vært gjort av forbedringer innen fosterhjemsarbeidet, vil arbeidsgruppa peke på at det utføres mye godt kvalitetsorientert arbeid i både det kommunale og statlige fosterhjemsarbeidet. Både brukere og fosterforeldre bekrefter gjennom undersøkelser at barna i hovedsak har det bra i fosterhjemmet og at hjemmene står for en ”riktig” omsorg. Samtidig har alle aktører pekt på konkrete forbedringsområder og en del av dem drøftes og konkretiseres i forslagene fra arbeidsgruppa.

Hvem har hovedansvaret for riktig kvalitet i fosterhjemsarbeidet?

Dette ansvaret ligger i kommunens barneverntjeneste med bistand fra Bufetat. Arbeidsgruppa foreslår ikke å endre på dette hovedansvaret. Men det kreves av kommunenes barneverntjeneste at de har tilstrekkelig faglig tyngde og bredde til å ta ansvaret for riktig kvalitet i fosterhjemsarbeidet. Tjenesteapparatet må holde seg faglig oppdatert innenfor alle relevante fagfelt.

Brukermedvirkning

Tjenesteapparatet må også arbeide systematisk for å støtte reell brukermedvirkning. Dette kan bety at man har systematiske brukerundersøkelser, at brukerorganisasjoner høres i spørsmål av faglig og organisatorisk art, at man har brukerkonferanser osv. På individnivå kan det for eksempel bety at barn og foreldre får delta i valg av fosterhjem. På organisatorisk nivå kan det bety at Landsforeningen for barnevernsbarn inviteres inn som en reell samarbeidspartner i planarbeid. For ordens skyld, arbeidsgruppa mener at det er barnevernleder/fylkesnemd som skal ta de endelige beslutninger og ta det endelige ansvaret for valg av fosterhjem for eksempel.

Partnerskapsutvikling

Tjenesteapparatet må også utvikle sin partnerskapsforståelse. Dette gjelder mellom kommune og Bufetat, men kanskje i særdeleshet overfor fosterforeldrene. For at fosterhjemsarbeidet skal bli enda bedre, må fosterforeldrenes perspektiver bringes inn generelt i arbeidet. Men ved siden av at deres innsats er avgjørende viktig for barnets utvikling, er det viktig for alle parter å huske at barnet også blir en viktig deltaker i fosterfamiliens utvikling.

Krav til en god plassering i, og oppfølging av fosterhjemmet. Konflikter

Arbeidsgruppa forutsetter at alle aktører ønsker det beste for barnet og hverandre. Vi forutsetter også at alle aktørers perspektiver bringes inn i de ulike fasene i et fosterbarns forløp fra tiden før plassering til etablering som voksen i eget hjem.

Det vi her skriver, vil sikkert av mange oppfattes som idylliserende, siden hverdagen kan være svært konfliktfylt. Også der fosterhjems plasseringen er hjemlet som hjelpetiltak, kan det være vedvarende konflikter, bl.a. fordi det er ulikt syn på hva som er barnets beste – også fra

andre aktører i nettverket. Nettopp fordi enkelte saker er så konfliktfylte, er det viktig å peke på de verdiene som fosterhjemsarbeidet bør ha grunnlag i. Situasjonen med vedvarende konflikter, er også en av grunnene til at arbeidsgruppa gir anbefalinger om en viss størrelse en barneverntjeneste må ha for hele tiden å kunne sikre høy kvalitet i fosterhjemsarbeidet.

Ideelt sett ser arbeidsgruppa for seg følgende skjematisk presenterte faglige trinn knyttet til enhver fosterhjems plassering:

Trinn 1

Foreldre og barn er i kontakt med en kommune, og har/har hatt en samhandling med barneverntjenesten. Familien kan ha henvendt seg på eget initiativ, eller saken kan ha kommet til barneverntjenesten fra andre.

Man har, på grunnlag av barneverntjenestens utredning, vurdering av risiko- og beskyttelsesfaktorer, samhandling med familien og barnet, konkludert med et ønske om en fosterhjems plassering.

Trinn 2

Barneverntjenesten/Bufetat, familien og fagteam gjennomfører en prosess med deltagelse fra alle parter for å utvikle ”smarte” mål for eventuelle tiltak. Med ”smarte” mål menes altså spesifikke, målbare, aksepterte, realistiske, tidsavgrensede og evaluerbare mål. Målene skal både gjelde den eller de definerte brukere og familie/nettverk. På grunnlag av målene besluttet så tiltak og en tiltaksrekke. Tiltaksplanen/omsorgsplanen og tiltaksrekken, må ha et samlet tidsperspektiv fram til ”barnet” er 23 år. Med tiltaksrekken menes hva man skal bistå med for å nå de omforente mål beskrevet i tiltaksplanen. De respektive tjenesteytere i kommune og Bufetat er ansvarlige innenfor de respektive ansvarsområder for tiltaksrekken og gjennomføringen og forbedringer av denne.

Kommune og/eller fylkesnemnd og/eller via familieråd beslutter tiltak vedrørende barnet. De profesjonelle aktørene (kommune og Bufetat), må hvis mulig, i felleskap med familien beslutte tiltak angående familien. Uansett beslutning må prosessene støtte brukernes medvirkning. Brukermedvirkning er en verdi i seg selv og Norge er også forpliktet ved FNs barnekonvensjon til å ha en reell brukermedvirkning.

Trinn 3

Tiltak gjennomføres, familien og barnet deltar i de prosesser som tiltaksplanen/omsorgsplanen har fastslått. Det presiseres at tiltaksplanen i større grad må opprettes og tas aktivt i bruk i forhold til frivillige plasseringer. Arbeidsgruppen vil anbefale at familien/barnet i størst mulig grad deltar i valget av fosterhjem. Familien bør i tillegg få adekvat faglig oppfølging før, under og etter plasseringen av barnet, jfr. arbeidsgruppas svar på mandatpunkt E.

Trinn 4

I denne fasen etter plasseringen i fosterhjemmet gjøres de nødvendige omsorgs/endringsprosesser knyttet både til barnet, familien og fosterfamilien, for å nå de respektive målene satt opp før plassering, eller endret under plasseringen. Arbeidsgruppa vil spesielt anbefale utvidet veiledning av fosterfamilien særlig i de første årene etter plasseringen, jfr. svar på mandatpunkt A. I en ideell verden blir barnet boende i fosterhjemmet til alle parter planlegger en utflytting og en eventuell ettervernsfase.

Trinn 5

Arbeidsgruppas utgangspunkt er at utilsiktede (ikke planlagte) flyttinger kun unntaksvis bør forekomme. I de tilfelle det likevel skjer bør man ha både barnets, foreldrenes og fosterforeldrenes perspektiver med seg før beslutninger tas. Arbeidsgruppa vil spesielt anbefale økt veiledning til fosterhjemmet og økt kompetanse til barneverntjenesten for å forebygge prosesser som ender med utilsiktede flyttinger. Jfr. drøftingene under mandatpunktene A og D. Vi vil peke på barneverntjenestens oppgave som konfliktløser, og særlig hvordan konflikter mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten bør løses. Grunnleggende bør man betrakte også en flytting fra et fosterhjem som like inngripende og alvorlig for alle parter som den første flyttingen for barnet fra det opprinnelige hjemmet.

Evaluering underveis og etter alle trinn

Arbeidsgruppa vil også peke på behovet for god evaluering og planlagte rutiner for evaluering gjennom hele plasseringsforløpet.

Faglig ledelse av det kommunale fosterhjemsarbeidet

Samlet sett gjør dette det krevende å være barnevernleder med ansvar for gode fosterhjems-plasseringer, god oppfølging og god avslutning av plasseringer. Barneverntjenesten bør derfor være av en viss størrelse og ledelsen må også ha ressurser og kompetanse i tjenesten til faktisk å kunne utføre faglig ledelse av fosterhjemsarbeidet.

7 MANDATPUNKT A OG B:

- Vurdere og foreslå tiltak som kan bedre oppfølging og veiledning av fosterforeldre, herunder barneverntjenestens ansvar for å bistå fosterforeldrene i kontakten med andre tjenester/etater
- Vurdere tiltak som kan forebygge konflikter mellom barneverntjenesten og fosterhjemmet, og tiltak som kan løse konflikter som har oppstått.

7.1. Rettsgrunnlag

Barneverntjenesten i kommunene har ansvaret for:

- Valg og godkjenning av fosterhjem til det enkelte barn. Barneverntjenesten skal først søke etter fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk.
- Oppfølging av fosterhjemmet og kontroll av det enkelte fosterbarns situasjon
- Inngåelse og årlig gjennomgang av fosterhjemsavtalen
- Når hjelpetiltak vedtas, utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan
- Ved omsorgsovertakelse, vedta en plan for barnets omsorgssituasjon. Senest to år etter fylkesnemndas vedtak skal barneverntjenestens vedta en plan for barnets framtidige omsorgssituasjon
- I god tid før barnet fyller 18 år, i samarbeid med barnet vurdere om plasseringen skal opprettholdes eller om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter 18 år.

Bufetat har ansvaret for:

- Rekruttering og formidling av fosterhjem
- Nødvendig opplæring og generell veiledning av fosterhjemmene
- I tillegg kan Bufetat yte bistand til de kommunale barneverntjenestene med hensyn til:
 - Plassering, oppfølging og avslutning av fosterhjem
 - Kvalitetssikring av fosterhjem som kommunene har rekruttert

7.2. Faktagrunnlag / statistikk / slik fosterforeldre ser det

I Fosterhjemsundersøkelsen 2010 svarer 82 % at de er helt eller delvis enig i at de har et godt forhold til kommunen/barnevernet. Andelen som er helt eller delvis enig i at de får god oppfølging fra det offentlige støtteapparater, er derimot 55 %. Tilfredshet med myndighetene (meget fornøyd og ganske fornøyd) er slik når det gjelder samarbeid og informasjon:

- opplæringstilbudet	63 %
- veiledning	59 %
- oppfølging etter at barnet ble plassert	60 %
- tilgang på hjelp	52 %
- tilgang på informasjon	49 %

Når fosterforeldre skal oppgi hva som er de største utfordringene ved å være fosterforeldre, oppgir

-67 % at det er å takle barnets atferd og reaksjoner

-36 % at det er manglende kontinuitet og stabilitet i kontakt med saksbehandler i barnevernet

-29 % at det er å ivareta egne barns behov

Når fosterforeldrene i undersøkelsen benyttet seg av muligheten til å gi råd til myndighetene, dreide 1061 råd seg om bedre støtte og hjelp, bl.a.

- 358 råd om bedre oppfølging/fosterforeldre må ikke bli overlatt til seg selv etter plassering
- 148 råd om mer avlastning
- 136 råd om bedre kommunikasjon/ samarbeid mellom barnevernet og fosterforeldre
- 80 råd om mer hjelp/støtte/akutthjelp i krisesituasjoner

7.3. Vurdering av aktuell situasjon

Barnevernloven setter krav til et minimum av kontakt mellom saksbehandler i barneverntjenesten og fosterhjemmet (4 ganger i året, alternativt 2 ganger). Ofte er det hyppigere kontakt, i alle fall i spesielle faser i en fosterhjems plassering. Likevel er slik at forholdene i et fosterhjemmet kan endre seg raskt, mer eller mindre overraskende. Dette stiller krav til støttesystemet rundt fosterhjemmet.

Kunnskap og pro-aktive tiltak

Arbeidsgruppa vurderer det slik at mange kriser i et fosterhjem oppstår fordi noen ikke har gjort jobben tidligere! Med et bedre kunnskapsgrunnlag er ofte ikke overraskelsen en overraskelse, og med bedre rutiner, avtaler og forventningsavklaringer bør tiltak og arbeidsdeling være avklart før mange problemer oppleves. Hadde nødvendige ressurser vært satt inn tidligere, ville kanskje heller ikke problemene ha oppstått. For å ha en opplevelse av et samarbeidsforhold må det være et minimum av stabilitet og kontinuitet. Når fosterforeldre opplever en grunnleggende trygghet, vil det også være lettere å kunne ta opp eventuelt vanskelige forhold.

Klare avtaler og forventningsavklaring

Arbeidsgruppa vil understreke sterkt hvor viktig planleggingen og forberedelsene til en fosterhjems plassering er, og viktigheten av å trekke alle impliserte med i dette arbeidet om mulig. Arbeidsgruppa vurderer det slik at mange konflikter har sin bakgrunn i uenighet om godtgjøringer. Slik det er organisert i dag, mener Norsk Fosterhjemsforeningen at den enkelte fosterforelder må forhandle/kjempe for barnets rettigheter. Arbeidsgruppa har også fått flere innspill om at dagens "Fosterhjemsavtale" ikke støtter nok opp om forventnings- og samarbeidsavklaringer. Vi har tro på at det er mye å vinne i å legge mer arbeid i planlegging og forberedelse og tydelige avtaler, men tror likevel ikke at dette er nok til en konfliktfri hverdag for fosterforeldre. Til det er fosterhjemsoppgaven for kompleks, og noen ganger også konfliktfylte. Det må også etableres et samarbeidsklima, forventninger til hverandre må avklares, og det må avtales hvordan eventuelle konflikter skal løses.

Arbeidsgruppen ønsker å trekke fram et eksempel fra Kongsberg der fosterfamilien får en perm med alle tilbud det første året. Innholdet gjenspeiler hva en "super-saksbehandler" hadde gjort det første året, og framstår som et løfte til fosterforeldrene; dette skal vi gjøre for dere! I høringen sa en fosterforelder det slik: *"Som fosterforeldre vet vi ikke hva vi går til – men vi må få vite hva slags bistand vi kan få når vi har utfordringen. Systemet må være mer forutsigbart – komme i forkant, ikke i etterkant som ofte nå."* En annen fosterforelder sa det slik: *"Det må stilles krav til hvilke tjenester kommunen skal levere – tjenester de ikke kan velge bort, tjenester de ikke kan si at de ikke har tid til å gjøre."*

Partsrettigheter

Fosterforeldre er i utgangspunkt ikke å anse som parter i saker etter barnevernsloven. Heller ikke i sak som gjelder flytting etter § 4-17 regnes fosterforeldre automatisk som parter. Hvis fosterforeldre ble parter ville de ha noen rettigheter:

- De ville alltid bli varslet før vedtak treffes og gitt muligheten til å uttale seg.
- Som part ville de hatt rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter.
- De ville ha klagerett på vedtak.
- De ville ha rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen.
- I saker som hører under fylkesnemndas myndighetsområde har parter rett til å få oppnevnt advokat, og krav på fri sakførsel uten behovsprøving.

Halvparten av dagens fosterforeldre er frikjøpt helt eller delvis fra sitt ordinære arbeid. Avgjørelser rundt fosterbarnets framtid kan derfor også ha andre sterke konsekvenser utover det rent følelsesmessige. Arbeidsgruppa ønsker at BLD skal vurdere fosterforeldrenes partsrettigheter og konsekvensen av eventuelt å gi dem dette.

Bufetats fosterhjemstjeneste som en ressurs

Fosterhjemstjenesten kjenner ofte familien godt fra prosessen med rekruttering og opplæring. Dette i kombinasjon med erfaring fra mange andre plasseringer, gjør at det kan være nyttig at fosterhjemstjenesten følger saken lenger gjennom deltagelse i flere treffpunkt etter plasseringen. Fokuset må være på barnet – hva må fosterhjemmet mestre for å kunne støtte barnets utvikling.

Lettere tilgang til saksbehandler

Ankepunktet mot barneverntjenesten er ofte at det kommunale systemet ikke har 24 timers beredskap. En slik beredskap i kommunen ville være svært ressurskrevende, og etter arbeidsgruppas syn ikke det viktigste å prioritere ved tilgang til flere ressurser. Problemet er mer tilgang til saksbehandler på dagtid. Bedre tilgang til saksbehandler på dagtid vil etter arbeidsgruppas vurdering ha større effekt enn konstant beredskapsordning utenom kontortid. Et spørsmål å stille, er også om andre instanser utenfor barneverntjenesten kan ta et vaktansvar der en ikke har barnevernvakt? Det kan også være en løsning å etablere 24 timers tilgjengelighet i kommunen i en avgrenset periode når det er spesielle, kjente, vanskelige situasjoner i et fosterhjem.

Utnytte planbestemmelsene og ha ordninger i kommunen for å løse konflikter

Det er et klart kommunalt ansvar å bistå fosterforeldrene i kontakt med andre instanser, og dette må gå tydelig fram av de avtaler som inngås. Det er viktig å utnytte de muligheter som ligger i omsorgsplan og tiltaksplan, og individuell plan når det er flere samarbeidsparter med ansvar rundt barnet. Likevel vil det kunne oppstå situasjoner der fosterforeldre er misfornøyde med det tilbudet de får / fosterbarnet får. Eneste formelle instans utenfor barneverntjenesten som fosterforeldre kan henvende seg til, er Fylkesmannen – som likevel bare kan rådggi.

Arbeidsgruppa ser flere mulige forbedringer på dette punktet: Kommunen kan ha en intern meklingsinstans – eventuelt et system for å trekke inn en tredje part i prosessen. Fosterforeldre må føle seg sett og verdsatt - minst like mye som andre aktører i barnevernet har behov for det. Arbeidsgruppa tenker også at en partnerskapstankegang vil kunne bidra til dette.

Flertallet i arbeidsgruppa utenom Tove M. S. Wahlstrøm foreslår at det utvikles og prøves ut modeller for håndtering av konflikter mellom fosterforeldre og barneverntjenesten i noen ulike kommuner / interkommunal barneverntjeneste. Vi tenker oss at kommunene selv utvikler en prosedyre/modell for konflikthåndteringen, og at dette følges opp av en evaluering.

Mindretallet i arbeidsgruppa Tove M. S. Wahlstrøm på vegne av Norsk Fosterhjemsforening mener at i utgangspunktet er barneverntjenesten konfliktløser. Bufetat og Fylkesmann er instanser som også kan trekkes inn, men disse instanser har ingen beslutningsmyndighet over barnevernsjefen i kommunen. Dersom konflikter ikke kan løses på dette plan, trekkes et kommunalt, politisk organ eller fylkesnemd inn for beslutning. Denne løsning vil også rettsmessig sikre barnet/ungdommen bedre enn hva tilfellet er i dag. Konflikter både av barnevernfaglig karakter, lovfestede, enkeltvedtak og manglende oppfølging av Fosterhjemsavtale, omsorgsplan, tiltaksplan og individuell plan, må tilrettelegges slik at det blir et organ over barnevernsjef for klage og beslutning.

Opplæring - også av saksbehandlere

Utdanningen av barnevernspedagoger og sosionomer omfatter få timer undervisning om fosterhjemsarbeid. Nyutdannede saksbehandlere vil derfor ha et stort opplæringsbehov. Opplæringen av saksbehandlere må styrkes. Å delta i samme opplæring som fosterforeldre kan være en god måte å tilegne seg kunnskap på. Landsforeningen for barnevernsbarn mener brukerne må ha større innflytelse på og medvirkning i opplæringen. Barnevernsbarn har kunnskap – noen også på det å ha minoritetsbakgrunn.

I dag har de fleste nye fosterforeldre sin opplæring gjennom PRIDE-programmet. Tidligere undersøkelser har vist at fosterforeldre med slik opplæring bl.a. har bedre forutsetninger for å dekke fosterbarnets behov, forstå sin rolle, og takle utfordringer som måtte komme. Arbeidsgruppa vil understreke viktigheten av at det legges til rette slik at alle nye fosterforeldre har fått opplæring. I dag er det et mål å rekruttere flere fosterforeldre fra familie og nettverk. Programmet ”PRIDE slekt og nettverk” er en kortere versjon av opplæringen tilpasset den situasjonen disse fosterforeldrene er i som allerede har fått plasseringen. Siden mer av rekrutteringen her skjer av barneverntjenesten uten bistand fra fosterhjemstjenesten – og fosterhjemstjenesten ikke alltid heller blir kjent med plasseringen, er det et udekket opplæringsbehov for denne gruppen.

Generell veiledning

Bufetat har ansvaret for den generelle veiledningen av fosterforeldre, i dag organisert som gruppeveiledning det første året etter plassering som et minimum. Det er ulikt i hvor stor grad fosterforeldre benytter seg av dette tilbudet. Der deltagelse i veiledningsgrupper presenteres som en naturlig oppfølging av PRIDE-opplæringen, har erfaringen vært bedre oppslutning. Noen fosterforeldre opplever hverdagen krevende hele tiden, mens andre opplever det mer krevende i faser i barnets oppvekst. Likevel er det klart at det er i de to første årene etter plassering at det er størst sjanse for utilsiktede flyttinger. Arbeidsgruppa vil derfor understreke hvor viktig det er at det legges til rette for at alle nye fosterforeldre får mulighetene for deltagelse i en veiledningsgruppe, og at dagens tilbud utvides til to år.

Individuell veiledning

Barneverntjenesten har ansvaret for å vurdere veiledningsbehovet, og sørge for at nødvendig veiledningen blir gitt – men må ikke praktisk gjøre det selv. I mange plasseringer vil det være nyttig å legge den konkrete veiledningen av fosterforeldrene til instanser/fagpersoner utenfor

barneverntjenesten. Dette kan skyldes at barneverntjenesten ikke har kapasitet til å gi så tett oppfølging som nødvendig og/eller det kreves spesialkompetanse for å gi god veiledning, en kompetanse som barnevernet selv ikke besitter. Ofte vil Barne- og ungdomspsykiatrien eller annen relevant spesialisttjeneste i 1. eller 2. linje har slik kompetanse. At veiledningen i praksis legges utenfor barneverntjenesten, kan også bidra til en bedre rolleavklaring mellom saksbehandling, som er saksbehandlers ansvar, og veiledning. Arbeidsgruppa vil foreslå en utbygging av familievernet til i større grad enn i dag også å kunne veilede fosterforeldre.

Tiltak for fosterfamiliens egne barn

Mange fosterforeldre er bekymret for om de godt nok klarere å ivareta egne barns behov når de har fosterbarn i huset. Hensynet til egne barn er ofte den sterkeste begrunnelsen for ønske om avlastningstiltak som innebærer at fosterbarnet må oppholde seg et annet sted.

Arbeidsgruppa mener at fosterfamiliens egne barn har fått for liten oppmerksomhet. Det er svært positivt når fosterfamiliens egne barn settes i stand til å være en ressurs i fosterbarnets utvikling. Når vi også vet at disse barna kan oppleve det å ha fosterbarn i huset som belastende, gir det barneverntjenesten et stort ansvar for å følge med på hvordan disse barna har det mens foreldrene utfører en samfunnsinnsats. Fosterfamiliens egne barn må derfor sikres oppfølging, og ved behov veiledning, egne samlinger og andre tiltak.

7.4 Forslag til tiltak og konsekvensvurdering

Forslag AB 1	Fosterhjemsavtalen gjennomgås med henblikk på konkretisering og kvalitetsforbedring
Barnefaglig	Barnet vil møte fosterforeldre som har mer energi ved at de er mer trygge på rollen sin. Videre vil barnet slippe i så stor grad å oppleve kriser før adekvat bistand/hjelp blir satt inn i forbindelse med bl.a. overgangsfaser i livet.
Juridisk	Vi ber BLD starte arbeidet.
Administrativt	Vil kreve noe mer ressurser i starten, men som vil bli kompensert ved mindre ressursbruk pga uklarheter og konflikter senere i plasseringsforløpet / i ytterste konsekvens merarbeid ved omplassering av barnet.
Økonomisk pr år	Ingen

Forslag AB 2	Styrke tilretteleggingen og kapasiteten slik at alle får tilbud om opplæring gjennom PRIDE eller tilsvarende kvalitetsorienterte programmer.
Barnefaglig	Barnets behov blir bedre fanget opp av fosterforeldrene, og vil kunne få riktigere og raskere hjelp fra fosterforeldrene / eventuelt fra andre instanser med ansvar for barnet
Juridisk	Vi ber BLD gi sterkere føringer for at nye fosterforeldre fra barnets familie eller nære nettverk også skal gis opplæring tilpasset deres situasjon.
Administrativt	<i>Fosterhjemstjenesten:</i> Øke tilretteleggingen og kapasiteten i aktuelle opplæringskurs.
Økonomisk pr år	<i>Fosterhjemstjenesten/Bufdir:</i> Totalt 14,3 mill som fordeler seg slik: - PRIDE: 0,45 mill x 25 nye kurs = 11,25 mill - PRIDE slekt/fam: 0,07 mill x 25 nye kurs = 1,75 mill - PRIDE trenerkurs: 0,65 mill x 2 nye kurs = 1,3 mill

Forslag AB 3	Styrke tilretteleggingen og kapasiteten slik at alle får tilbud om gruppeveiledning som oppfølging av PRIDE - eller tilsvarende opplæring, i minimum to år etter plasseringen. Gruppeveiledningen er en videreføring av opplæringen.
Barnefaglig	Barnet vil ha mer kompetente fosterforeldre – som også vil ha den tryggheten som deltagelse i et nettverk gir.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Fosterhjemstjenesten:</i> Øke kapasiteten, både ved at veiledningen gjøres obligatorisk – og forlenges fra ett til to år. <i>Barneverntjenesten:</i> Økt ressursbruk ved å praktisk tilrettelegge og dekke reise- og eventuelle tilsynsutgifter ved økt deltagelse.
Økonomisk pr år	<i>Fosterhjemstjenesten:</i> Totalt 16 mill som fordeler seg slik: Personal- og driftsutgifter for en veiledningsgruppe med 10 årlige samlinger er 0,08 mill. - Øke tilbudet til alle: 0,08 mill x 2 grupper x 25 fosterhjemstj = 4 mill - Øke fra ett til to år: 0,08 mill x 6 grupper x 25 fosterhjemstj = 12 mill <i>Barneverntjenesten:</i> Totalt 6 mill som fordeler seg slik: Utgifter til reise, barnetilsyn med mer satt til kr 5000 pr år pr familie. Øke tilbudet til alle: kr 5000 x 400 fam = 2 mill Øke fra ett til to år: kr 5000 x 800 fam = 4 mill

Forslag AB 4	Styrke tilrettelegging og kapasiteten slik at alle kan få tilbud om individuell veiledning tilpasset barnets behov.
Barnefaglig	Barnets behov blir bedre fanget opp av fosterforeldrene, og vil kunne få riktigere og raskere hjelp fra fosterforeldrene / eventuelt fra andre instanser med ansvar for barnet.
Juridisk	
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Øke egen kapasitet, henviser til andre instanser eller kjøpe flere tjenester. <i>Familievernet:</i> Øke kapasiteten i Bufetat ved å styrke familievernet.
Økonomisk pr år	<i>Barneverntjenesten:</i> Å kjøpe tjenesten koster i gjennomsnitt ca 20000 pr år pr barn. Hvis 500 flere fosterfamilier får veiledning, vil denne økningen koste 10 mill. <i>Familievernet:</i> Styrke bemanningen tilsvarende 15 nye årsverk a 0,75 mill = 11,25 mill

Forslag AB 5	Bufdir får i oppdrag å utvikle og spre modeller for god ivaretagelse av fosterfamiliens egne barn
Barnefaglig	Reduserer belastningen på egne barn. Videre settes egne barn bedre i stand til å være en ressurs i fosterbarnets utvikling.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Bufdir:</i> Engasjere en prosjektleder over 2 år
Økonomisk pr år	<i>Bufdir:</i> Lønns- og driftsmidler 0,75 mill.

Forslag AB 6-1 Flertallsforslag	Det utvikles og prøves ut modeller for håndtering av konflikter mellom fosterforeldre og barneverntjenesten i et utvalg kommuner.
Barnefaglig	Reduserer risikoen for utilsiktede flyttinger sett fra barnets synsvinkel.
Juridisk	
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Kan være arbeidsbesparende, da uløste konflikter på så høyt nivå ellers vil være ressurskrevende.
Økonomisk pr år	Ingen

Forslag AB 6-2 Mindretallsforslag	Dersom ikke konflikter kan løses i barneverntjenesten, trekkes et kommunalt, politisk organ eller fylkesnemnd inn for beslutning.
Barnefaglig	
Juridisk	
Administrativt	
Økonomisk pr år	

Forslag AB 7	Ber BLD sette i gang et arbeid for å konsekvensutrede partsrettigheter for fosterforeldre.
Barnefaglig	
Juridisk	Vi ber BLD vurdere konsekvensene.
Administrativt	
Økonomisk pr år	

8. MANDATPUNKT C

Foreslå tiltak som kan bidra til en forsvarlig utredning av barnet før plassering.

8.1. Rettsgrunnlag

8.2. Faktagrunnlag / statistikk / slik fosterforeldre ser det

I Fosterhjemsundersøkelsen 2010 svarer 29 % at manglende informasjon om barnets tidligere liv er blant de største utfordringene med å være fosterforeldre.

8.3. Vurdering av aktuell situasjon

For å kunne plassere et barn i rett fosterhjem, kreves et nøye forarbeid av barneverntjenesten – ofte også med bistand fra fosterhjemstjenesten. Barnets behov må være kartlagt når barnevernet skal finne ut hva fosterhjemmet må være, tåle eller lære for at fosterbarnet skal utvikle seg der. Er søknaden om fosterhjem for dårlig opplyst, kan det gi feil forståelse når opplysningene heller ikke sjekkes godt nok ut. Det må brukes tid på å være sikker på at alle impliserte har et felles bilde.

Nødvendigheten av å snakke med barnet og ungdommen i de utredningene som gjøres, ble sterkt understreket i flere innlegg fra fosterbarna på høringskonferansen. Flere hadde opplevelser av å ikke bli spurt ved plasseringer og flyttinger. Som en av BarnevernProffene sa det: *”Jeg har opplevd 6 flyttinger, men er bare blitt spurt om min mening 1 gang. Spør heller meg istedenfor psykologen min!”*

Metoder for å snakke med barn

Å snakke med barn i vanskelige situasjon eller om vanskelige ting, kan oppleves vanskelig, og svarene en får kan oppleves som mangelfulle. Arbeidsgruppen vil derfor vise til det metodeutviklingsarbeidet som nå pågår på dette området, der ”Barnesamtalen” fra RVTS er et eksempel.

Kunnskapsbaserte kartleggingsmaler

Arbeidsgruppa konstaterer at bruken av kunnskapsbaserte kartleggingsmaler er på vei inn i barnevernstjenestene, bl.a. gjennom innarbeiding i de dataverktøyene som er mest vanlige å bruke. Kunnskapsbaserte kartleggingsmaler er et viktig redskap i kvalitetsutviklingen i barnevernet, og vil derfor være et sterkt bidrag til forsvarlig utredning av barnet.

Kvellos kartleggingsmal er det mest brukte verktøyet i dag. Programmet er ressursorientert. Effekten av å bruke malen er oppsummert slik:

- barn sine behov blir tydeligere
- tryggere saksbehandlere
- et felles språk
- mer treffsikre i senere vurderinger og tiltaksvalg
- godt grunnlag for planene videre

Spesialiserte kartleggingsverktøy

Noen steder i landet har det også de siste årene vært brukt et mer spesialisert kartleggingsverktøy som retter seg mot ungdom. Dette programmet er mer problemorientert,

- og skal derfor ikke brukes på alle. Noen av erfaringene med Euro-ADAD er:
- Ungdom likte programmet – følte stor grad av brukermedvirkning. Får en samarbeidsrelasjon til ungdommen som er viktig for begge parter senere.
 - Er et godt planleggingsverktøy.
 - Er et godt verktøy for evaluering.

Arbeidsgruppas vurdering er at de to programmene som her er presentert vil supplere hverandre. Etter vår vurdering bør Bufetat tilby spesialisert kartleggingsverktøy til kommuner som ber om dette.

Styrket samarbeid for felles forståelse

En av erfaringene fra "Samarbeidsprosjektet" i region sør, er at hvis alle impliserte er gode til å snakke sammen i starten av en plassering, vil man være bedre rustet til å løse oppgaver senere i fosterhjemsforløpet – som fosterkning av fosterhjemmet. Det er lettere å snakke godt sammen når ingen av de impliserte føler seg underlegne. "Å søke" og "bli innkalt" til møte av Bufetat gir noen barneverntjenester en følelse av underlegenhet. I det daglige fosterhjemsarbeidet brukes mye sjekklister. Slike sjekklister må være felles – ikke noe den ene instans holder skjult – og for å kontrollere andre. Det kan være bedre at barneverntjenesten og fosterhjemstjenesten sammen fyller ut søknadsskjema/ registreringsblankett enn hver for seg.

For å sikre best mulig informasjon om barnet, de rette valgene om plasseringssted, og ha et best mulig grunnlag for senere samhandling i et fosterhjemsforløp, vil arbeidsgruppa foreslår at arbeidsformen mellom barneverntjenesten og Bufetat endres. En arbeidsform som mer vektlegger bistand – "å gå veien sammen", vil være mer tjenlig for barneverntjenesten og fosterhjemstjenesten – og dermed også for fosterhjemmet.

8.4. Forslag til tiltak og konsekvensvurderinger

Forslag C 1	Alle kommuner skal få tilbud om opplæring i bruken av kunnskapsbaserte kartleggingsmaler i utredningen av barnet. Vi tar til orientering at Kvellos kartleggingsmal legges til grunn i den elektroniske programvaren som nå brukes av barneverntjenestene.
Barnefaglig	Barnets behov blir bedre fanget opp av fosterforeldre, og vil kunne få riktigere og raskere hjelp fra fosterforeldre / eventuelt fra andre instanser med ansvaret for barnet.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Vil kreve noe mer ressurser i starten, men som kompenseres ved mindre behov for bistand senere, siden kartleggingen har gjort det mulig å sette inn rette tiltak på et tidligere tidspunkt.
Økonomisk pr år	<i>Barneverntjenesten:</i> Forutsatt at kartleggingsmal er integrert i programvaren som brukes, gir selve bruken ingen økonomiske konsekvenser. Noen kommuner vil trenge opplæring: Sjablongutregning: Opplæringskostnad pr kommune ca kr 50000 x 140 kommuner = 7 mill

Forslag C 2	Bufetat disponerer spesialisert kartleggingsverktøy som supplement til kommunens kartlegging. Barneverntjenesten kan be om dette i spesielle saker. Euro-ADAD er et eksempel på et slikt spesialisert kartleggingsverktøy som Bufetat har tatt i bruk.
Barnefaglig	Barnets behov blir bedre fanget opp av fosterforeldre, og vil kunne få riktigere og raskere hjelp fra fosterforeldre / eventuelt fra andre instanser med ansvaret for barnet. Kartleggingsverktøyet vil også styrke bruker-medvirkningen i utredningsarbeidet.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Fagteam:</i> Vil kreve utbyggingen av kapasiteten, og at tilbudet vil være tilgjengelig over hele landet.
Økonomisk pr år	<i>Fagteam:</i> Vanskelig å kostnadsberegne tiltaket før det er avklart hvordan implementeringen skal være i Bufetat.

Forslag C 3	Alle kommuner skal få tilbud om opplæring i bruk av anerkjente metoder - f.eks "Barnesamtalen", i sin kommunikasjon med barn.
Barnefaglig	Metode for å hjelpe barnet å uttrykke seg i samtaler med vanskelig utgangspunkt.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Baneverntjenesten:</i> Bruk av bedre metoder vil lette arbeidet og gi et riktigere inntrykk av situasjonen barnet er i.
Økonomisk pr år	<i>Baneverntjenesten:</i> Ingen utover opplæringskostnader

Forslag C 4	Barneverntjenesten skal sikre dokumentasjon av barnets historie, for eksempel ved bruk av livsbok. "Mitt Liv" er et eksempel på en slik bok.
Barnefaglig	Positivt for egenutvikling å kjenne egen slekt og nettverket sitt best mulig – og få egen historie best mulig dokumentert før voksenlivet tar til.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Minimal økt ressursinnsats – handler mer om metodebruk.
Økonomisk	<i>Barneverntjenesten:</i> Innkjøp av livsbok med veileder

9. MANDATPUNKT D

Foreslå tiltak som kan gi bedre kunnskap og oversikt over utilsiktede flyttinger og årsaker til dette.

Arbeidsgruppen oppfatter mandatpunktet til å gjelde tiltak om den utilsiktede flyttingen – ikke bare kunnskapsgrunnlaget og oversikten.

9.1. Rettsgrunnlag

9.2. Faktagrunnlag / statistikk / slik fosterforeldre ser det

I forskningsprogrammet ”Fosterhjem for barns behov” er ett av delprosjektene utilsiktet flytting. Utilsiktet flytting er definert slik: ”En utilsiktet flytting innebærer at flyttingen fra fosterhjemmet skjer tidligere enn planlagt og på grunn av vansker som har oppstått.”

Hovedgrunnene til utilsiktet flytting – som også kan være påvirket av hverandre:

- fosterforeldrene klarer ikke oppgaven
- barneverntjenesten flytter barnet av en eller annen grunn
- fosterbarnet selv ønsker å flytte
- foreldrene sin aktivitet/påvirkning
- tilbakeføring til foreldre

Norsk Fosterhjemsforening sin statistikk over utilsiktede flyttinger i 2010 på bakgrunn av henvendelser fra medlemmene, viser slike årsaker:

- 50 % er barneverntjenesten som flytter innenfor barnevernssystemet – til nytt fosterhjem. Handlingen og årsaken ofte overraskende på fosterforeldrene.
- 30 % er fosterforeldre som sier opp
- 20 % tilbakeføres til foreldrene.

Internasjonal forskning viser at andelen av fosterhjems plasseringer som ender med utilsiktet flytting varierer mellom 20 og 40 %. I 80 % av tilfellene skjedde flyttingen i løpet av de første månedene og opp til de første par årene etter plassering. Det er viktig å merke seg at det vesentligste av den forskningen det vises til her, gjelder ungdom med definerte atferdsproblem.

Bufdir har de siste årene bedt fosterhjemstjenestene opplyse om hvor mange utilsiktede flyttinger (ut fra en gitt definisjon) de kjenner til. Resultatet er 141 i 2008, 179 i 2009 og 210 i 2010.

Bufetat har rutiner for avsluttede fosterhjems plasseringer som har til hensikt å

- avslutte på en skikkelig måte
- lære av plasseringen / avslutningen
- undersøke muligheten for gjenbruk som fosterforeldre
- medvirke til en best mulig opplevelse av avslutningen, siden dette er viktig for fosterhjems sakens omdømme.

9.3. Vurdering av aktuell situasjon

Bedre statistikkgrunnlag

Det er ulike definisjoner i bruk på utilsiktet flytting. Ulike perspektiv vil gi ulike definisjoner. Statistikken er uklar også av andre grunner. Flytting fra beredskapshjem til fosterhjem registreres som flytting når paragrafbruk endres. Flyttingen fra et fosterhjem til et annet fosterhjem kan derimot skje uten at dette registreres i statistikken – kan kun bli et journalnotat. Utviklingen i antall utilsiktede flyttinger er en viktig indikator på tilstanden i fosterhjemsarbeidet, og dermed også viktig for omdømmet til barnevernet. Derfor har Norsk Fosterhjemsforening og KS tidligere pekt på problemene med individstatistikken overfor Statistisk Sentralbyrå (SSB) og BLD. Arbeidsgruppen ønsker å følge opp dette med å foreslå at det settes i gang et arbeid for å få et bedre statistikkgrunnlag.

Viktigheten av åpenhet og gode samarbeidsrelasjoner

Noen fosterforeldre opplever utflytting som svært overraskende – ”lyn fra klar himmel”, men barneverntjenesten kan oppleve den samme utflyttingen som et resultat av en lengre prosess. Dette kan skyldes flere forhold, som at barneverntjenesten drøfter saken internt uten å trekke inn fosterforeldrene og/eller fosterbarnet. En annen forklaring kan være at utflyttingen for fosterforeldrene utløser en krise som bl.a. kan fortrenge informasjon og hendelser i forkant. Det arbeidsgruppa tidligere har anført om kvalitet i fosterhjemsarbeid - og spesielt om viktighetene av åpenhet og gode samarbeidsrelasjoner, gjelder spesielt i alvorlige situasjoner som en utilsiktet flytting innebærer.

Er det for lav terskel for å flytte et barn?

Arbeidsgruppen ønsker å reise spørsmålet om det er for lett å flytte et barn ut av et fosterhjem og til et annet barneverntiltak. Bør det være like gode grunner for å flytte barn innen barnevernssystemet etter første plassering, som fra hjemmet til fosterhjemmet? Denne flyttingen har samme alvor som den første flyttingen. Er det for enkelt juridisk å flytte? Norsk Fosterhjemsforening opplever omtalen i retningslinjene for fosterhjem som for lettvent. Er rettssikkerheten god nok?

En av BarnevernProffene sa det slik på høringskonferansen: *”Det er naturlig å ville flytte. Jeg vil flytte – ikke fordi jeg er fosterbarn, men fordi jeg er ungdom!”* Er det for lett for ungdom i en løsrivelsesfase å flytte ut av fosterhjemmet – et ønske som noen ungdommer angrep på i ettertid?

Redusere faren for utilsiktet flytting

Opplysninger som Bufetat har samlet inn viser at antall utilsiktede flyttinger er økende, dette til tross for sterkt fokus på å redusere problemet. Arbeidsgruppa vil derfor til slutt kommentere noen forhold som vil kunne virke inn på antall utilsiktede flyttinger om ikke de rette tiltakene settes inn:

- Noen fosterbarn har omfattende skader. Barnet vil over tid ha behov for spesialisert behandling, og fosterforeldrene veiledning og støttetiltak.
- Noen utfordrende ungdommer som tidligere var på barneverninstitusjon, plasseres nå i fosterhjem. Noen ungdommer plasseres også i fosterhjem som ikke er en del av et tiltak som garanterer kvalifisert veiledning, beredskap og ulike støtteordninger. Da kan det skje at fosterhjemstiltaket blir for ”lett”.
- Det store presset som i flere år har vært på å rekruttere nok fosterforeldre, og i det siste også på å redusere ventetiden før plasseringen, kan innebære en fare for å redusere kravene til fosterforeldre. Fordi det er så mange ting som skal klaffe i matchings-

prosessen, er det viktig å ha flere familier å velge blant. Dette er ikke alltid situasjonen i en presset situasjon. Det blir også feil å plassere mens foreldrene går på grunnopplæring, for da er det en fare for at de ikke er godt nok forberedt på oppgaven.

- I Norge i dag kan det virke som vi har mindre fokus på fosterforeldre sin helse enn i tidligere tider – og i noen andre land. Bør det derfor fokuseres mer på risiko-vurderinger, og bør godkjenningssystemene endres?

9.4. Forslag til tiltak og konsekvensvurdering

Forslag D 1	Barneverntjenesten og fosterforeldrene må ved gjennomgang og utarbeidelse av fosterhjemsavtalen, og ved en årlig gjennomgang av denne, forsøke å få til en felles forståelse av mulige utviklinger i fosterhjemsforløpet (bl.a. overgangsfaser), og de behov som fosterhjemmet måtte få i framtiden for å forhindre flyttinger
Barnefaglig	Barnets behov blir bedre fanget opp av fosterforeldre, og vil kunne få riktigere og raskere hjelp fra fosterforeldre / eventuelt fra andre instanser med ansvaret for barnet. Reduserer risikoen for utilsiktet flytting sett fra barnets synsvinkel.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Barneverntjenesten/fosterhjemstjenesten:</i> Det skal være en årlig gjennomgang av fosterhjemsavtalen. Vil kreve noe mer ressurser i starten, men som kompenseres ved mindre behov for bistand senere, siden felles forståelse har gjort det mulig å sette inn rette tiltak på et tidligere tidspunkt.
Økonomisk pr år	Ingen

Forslag D 2	Det settes i gang et arbeid for å sikre kommunalt og statlig barnevern et felles statistikkgrunnlag.
Barnefaglig	
Juridisk	Ingen
Administrativt	Ingen – utover medvirkning ved eventuell innsamling av forskningsdata.
Økonomisk pr år	

Forslag D 3	Det skal foreligge tilbud om individuell veiledning – se pkt AB 4
Barnefaglig	Se AB 4
Juridisk	Se AB 4
Administrativt	Se AB 4
Økonomisk	Se AB 4

10. MANDATPUNKT E

Vurdere tiltak overfor biologiske foreldre som kan virke positivt inn på fosterhjems plasseringen.

10.1. Rettsgrunnlag

Når hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barneverntjenesten skal holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldrene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak.

Ved oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse skal barneverntjenesten nøye følge utviklingen til de barn som det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse for, og likeledes utviklingen til deres foreldre. Barneverntjenesten skal kort tid etter en omsorgsovertakelse kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

10.2. Faktagrunnlag / statistikk / slik fosterforeldre ser det

I Fosterhjemsundersøkelsen 2010 svarer 67 % at de er helt eller delvis enig i at de har et godt forhold til fosterbarnets familie. Samtidig svarer 43 % at gjennomføringen av samvær med barnets familie er den største utfordringen ved å være fosterforeldre

10.3. Vurdering av aktuell situasjon

Barneverntjenesten har det formelle ansvaret for å følge opp foreldre. Men fosterforeldrene kan med sin væremåte og inkluderende holdning bidra sterkt til at fosterbarnets foreldre kan komme videre i sin sorgprosess og oppleve å ha en meningsfull rolle også etter plasseringen. For fosterforeldre er dette en god investering siden erfaringen er at barnet lettere vil slå seg til ro i fosterhjemmet når foreldrene har det bra. En fosterforelder sa det slik på høringskonferansen: *"Alle impliserte må være raus med hverandre. Lære om raushet"*.

Familiekontoret med tilbud til foreldre med barn i fosterhjem

Arbeidsgruppa har det inntrykket at oppfølgingen fra barneverntjenesten av foreldre er forsømt i barnevernet. Dette kan forklares med at en slik oppfølging for alle impliserte kan være vanskelig etter en konfliktfylt barnevernsak. Derfor vil arbeidsgruppa foreslå at familievernet gis oppgaven å tilby hjelp til foreldrene etter en fosterhjems plassering. Også Barneombudet har tidligere vært opptatt av familievernets rolle overfor foreldrene.

I forbindelse med en plassering vil familien ofte være i krise og i sorg. Bearbeiding av traumer kan gjøre at foreldrene raskere får brukt sin foreldrekompetanse på en ny måte og oppleve å ha et nytt handlingsrom i sin kontakt med barnet. Kriser, sorg, samvørsordninger og traumebehandling er området som familievernet har kompetanse på. Familievernet er ikke et diagnostisk system, men er opptatt av restfunksjonen som foreldre. Det er også en viktig kvalitet at bruken av tjenesten er basert på frivillighet.

Arbeidsgruppa har vurdert om tjenesten psykisk helsevern i kommunene kan ta seg av biologiske foreldre? Kan hovedansvaret fortsatt være i kommunen, men lagt til en instans utenfor barnevernet? Hvis oppgaven legges til psykisk helsevern, vil foreldrene bli definert /

oppfatte seg som syke – noe de i utgangspunkt ikke er. Dette vil virke negativt på egenoppfatning. Legges oppgaven til familievernet, vil foreldre være definert som mammaer og pappaer – en positiv rolle.

Mange barnevernsaker ankes til høyere rettsinstans. Det er skadelig for barnet når det er konflikt rundt saken. Derfor er det viktig å unngå eller forkorte konflikteskalering. Det er grunn til å tro at for noen foreldre – i mangel av andre tiltak, fungerer rettsapparatet / advokatene i en slags terapeutrolle. I dag er det store utgifter til rettsbehandlingen av disse sakene. Noen av disse ressursene kunne med fordel omdisponeres til et styrket tilbud fra familievernet

Gruppetilbud til foreldre

Familiehjemmene har lang erfaring med å drive grupper for foreldre til ungdom i fosterhjem. Det drives også noen grupper i regi av ideelle organisasjoner. Arbeidsgruppen har videre merket seg at Fosterhjemstjenesten i Kristiansand har utviklet et eget kurs for foreldre med barn i fosterhjem, som de har drevet i flere år med gode erfaringer. Opplegget er at en av kurslederne selv har erfaring med å ha barnet sitt i fosterhjem. Kurset er over tre kveldssamlinger og en helgesamling. Temaene i kurset er:

- Å være foreldre uten daglig omsorg
- Sinne, sorg og tap. Å håndtere dette
- Å møte barns behov for nærhet og tilknytning
- Å arbeide i team. Betydningen av kontakt og samvær
- Å gi barn mulighet til å ha to familier

Vi vil nå flere foreldre ved å tilby ulike opplegg. I tillegg til et styrket familievern, vil arbeidsgruppen derfor foreslå at slike foreldrekurs som i Kristiansand tilbys over hele landet i regi av Bufetat fosterhjemstjenestene.

På høringskonferansen sluttet BarnevernProffene seg til forslaget om å legge noe av oppfølgingen av foreldre til en hjelpeinstans utenfor barneverntjenesten. Men dette fritar ikke barneverntjenesten for å aktivt følge med på hvordan foreldrene har det. En av BarnevernProffene sa det slik: *"Når ingen er der og ser foreldrenes framskritt, gir de opp!"*

10.4. Forslag til tiltak og konsekvensvurdering

Forslag E 1	Familievernet tilbyr foreldre hjelp til å bearbeide tap, og hjelp til å finne annen måte å være forelder på.
Barnefaglig	- Redusert belastning ved å være del av voksnes kamp og være bekymret for sine foreldre. - Positivt lettere/ raskere få lov av foreldre til å "slå seg til" i fosterhjemmet. - De voksne rundt barnet kan lettere konsentrere seg om å dekke barnets behov
Juridisk	Vi ber BLD vurdere endringer i Lov om familiekontor
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Redusere konfliktnivå – redusere energi- og tidsbruk; frigjøre tid til andre oppgaver. <i>Familievernet:</i> Ny / formaliserer oppgave som vil kreve en kapasitetsutvidelse og dekning av et opplærings- og veiledningsbehov. Inntil 50 % av nye plasseringer i året = 500 saker x 3 konsultasjoner = 1500 konsultasjoner.

	<i>Rettsvesenet:</i> Det er grunn til å anta at noen ankesaker også kan fungere som et ”terapeutisk tiltak”. Med andre gode tilbud kan antall saker i rettsapparatet reduseres, og sakkyndigkompetanse kan isteden brukes til å øke behandlingsskapasiteten.
Økonomisk pr år	<i>Barneverntjenesten:</i> Innsparing / omfordeling arbeidstid. Dekke utgifter foreldre har ved å bruke tilbudet på familiekontoret, som å dekke reiseutgifter/ tapt arbeidsfortjeneste? <i>Familievernet.:</i> Økte utgifter ved tilføring av stillingsressurser tilsvarende 15 årsverk a 0,75 mill = 11,25 mill <i>Rettsvesenet:</i> Reduserte utgifter til fri rettshjelp for foreldre, og domstolsbehandling av ankesaker.

Forslag E 2	Det etableres gruppetilbud til foreldre etter plassering i fosterhjem.
Barnefaglig	- Redusert belastning ved å være del av voksnes kamp og være bekymret for sine foreldre. - Positivt lettere/ raskere få lov av foreldre til å ”slå seg til” i fosterhjemmet. - De voksne rundt barnet kan lettere konsentrere seg om å dekke barnets behov
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Fosterhjemstjenesten:</i> Øke kapasiteten og sikre at tilbudet er tilgjengelig over hele landet.
Økonomisk pr år	<i>Fosterhjemstjenesten:</i> Om tilsvarende tilbud som i Kristiansand gis til ca 500 foreldre i året: 1 kurs: 1 mnds.verk ansatte 60000 + arr.utgift kr 10000 = kr 70000 pr kurs x 50 kurs = 3,5 mill

11. MANDATPUNKT F

Vurdere tiltak som kan styrke rekruttering, opplæring og oppfølging av tilsynsførere.

11.1. Rettsgrunnlag

Barneverntjenesten skal oppnevne tilsynsfører for barn i fosterhjem fra plasseringstidspunktet til barnet er 18 år. Formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får en tilfredsstillende omsorgssituasjon i fosterhjemmet og at forutsetningene som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp.

Tilsynsføreren skal ved utføring av tilsynet ha en uavhengig funksjon i forhold til barneverntjenesten og fosterforeldrene, men skal samarbeide med barneverntjenesten til beste for barnet.

Tilsynsføreren er først og fremst barnet sin person. Barneverntjenesten må derfor rekruttere en tilsynsfører som kan etablere god kontakt og bygge opp et tillitsforhold til barnet. Barn som er fylt 7 år, men også yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før tilsynsfører velges.

Tilsynsfører skal gis opplæring. Bufetat kan bistå med slik opplæring.

Tilsynet skal utføres ved besøk i fosterhjemmet så ofte som forholdene rundt barnet gjør det nødvendig, men minst fire ganger pr år. Det skal være mulig for tilsynsfører å snakke alene med barnet. Under gitte forutsetninger kan barneverntjenesten vedta å redusere tilsynet til to ganger pr år.

11.2. Faktagrunnlag / statistikk /slik fosterbarn ser det

BLD sin statistikk for 2010 viser at for de som har vært i fosterhjem i mer enn ett år, har 39 % ikke hatt de 4 tilsynsbesøkene som er kravet. Det er store variasjoner mellom fylkene, der andelen som ikke har hatt nok tilsynsbesøk varierer mellom 20 % og 65 %.

BarnevernsProffene misliker begrepet tilsynsfører, og mener folk assosierer begrepet med kriminelle som har tilsyn. De foreslår som nytt begrep ordet ”tillitsperson”.

Norsk Fosterhjemsforening og Landsforeningen for barnevernsbarn har sammen utgitt et hefte med kritisk innhold der fosterbarn uttaler seg om sin opplevelse av ordningen. Tittelen på heftet er ”Jeg husker ikke navnet hennes en gang”.

11.3. Vurdering av aktuell situasjon

Statistikken viser at mange barn ikke får det antall tilsyns de skal ha. Status er ikke dårligere nå enn tidligere. Situasjonen er trolig også noe bedre enn statistikken, da systemet ikke fanger opp barn som plasseres i løpet av året, og derfor ikke skal ha de 4 besøkene som statistikken registrere alt i forhold til. Likevel viser statistikken med all tydelighet år etter år at det er langt fram til at lovens krav oppfylles.

Er tilsynsførerordningen tilpasset dagens virkelighet?

Arbeidsgruppa har stilt seg spørsmålet om hva som kan være årsaken til mangel på tilsynsførere og gjennomførte tilsynsbesøk. Er det rekrutteringstiltakene, vilkårene som tilsynsførere tilbys (som godtgjøring, opplæring, gruppetilhørighet, veiledning med mer), og/eller er det selve ordningen som ikke er tilpasset den tiden vi lever i. Er tilsynsførerordningen en uprofesjonell måte å tenke rettsikkerhet på? Ordningen med verger blir nå lagt til Fylkesmannsembetet. Når fosterbarn år etter år ikke får det antall tilsynsbesøk som de skal ha, er det også nærliggende å spørre om dette handler om fosterbarn sin lave status.

Et annet spørsmål arbeidsgruppa har stilt seg, er hvorfor det er ett rettsikkerhetssystem for barn på barneverninstitusjon og et annet i fosterhjem. Mange av fosterbarna som Fylkesmannen tidligere førte tilsyn med på barneverninstitusjon, er nå i fosterhjem. 30 % av fosterforeldre er nå frikjøpt på heltid. Situasjonen i mange av disse fosterhjemmene har store paralleller til § 4-27-hjemmene der Fylkesmannen har ansvaret for tilsyn.

Fosterbarn og fosterforeldre har mange opplevelser av hyppig utskifting av tilsynsførere, med den belastningen dette medfører spesielt for fosterbarnet. Som en av BarnevernProffene sa det på høringskonferansen: *"Tilsynsføreren må være lenge, må kunne stoles på – derfor ikke studenter som trenger penger!"*. For å bøte på rekrutteringsproblemene, har noen større kommuner ansatt tilsynsførere i barneverntjenesten til å følge opp mange fosterhjem. Slik arbeidsgruppa vurderer det, kan en slik organisering utfordre både lovkrav om uavhengighet fra barneverntjenesten, og at tilsynsføreren er en person fosterbarnet har ønsket/valgt.

Tilsynsoppgaven legges til Fylkesmannen

Arbeidsgruppas flertall utenom Anne Jensen har vurdert ordningen som sådan, og om funksjonen bør legges utenfor barneverntjenesten. Konklusjonen er at tilsynsførerordningen har for mange svakheter, og ikke er tilpasset dagens virkelighet. Som flere av deltagerne på høringskonferansen uttrykte det: *"Dagens ordning har råtnet på rot"*, og *"Tiden har løpt fra ordningen"*. Arbeidsgruppas flertall mener derfor at det ikke er noen løsning å flikke på dagens ordning, og at tilsynsoppgaven bør legges utenfor kommunen – og utføres av denne samme innstansen som for andre barneverntiltak – som er Fylkesmannen. Forslaget om å legge tilsynet utenfor kommunen fikk bred tilslutning på høringskonferansen, samtidig som det minnes på tidligere erfaringer om mangler i oppfølgingen også fra Fylkesmannen.

Arbeidsgruppas mindretall Anne Jensen på vegne av KS mener forslaget er for lite utredet, og slutter seg ikke til det. Det er langt ifra gitt at barn og unge får et bedre vern av at Helsetilsynet overtar ansvaret for tilsyn i fosterhjem. Hvordan rettsikkerheten til barn i fosterhjem best kan ivaretas reiser store faglige, etiske og prinsipielle problemstillinger. Et eventuelt fremtidig forslag om endring i ansvar må bygge på en langt bredere utredning.

Dagens ordning med kommunens barneverntjeneste som ansvarlig for tilsyn har den fordelen at det kan rekrutteres tilsynsførere som barn og unge har tillit til. Noe vi vet er avgjørende for å kunne avdekke om omsorgen i fosterhjemmet er god nok. Samtidig er KS klar over de utfordringene som kommunene har når det gjelder rekruttering og oppfølging av tilsynsførere. En vurdering av tiltak for å styrke tilsynsordningen burde imidlertid være langt mer åpen enn flertallet i arbeidsgruppas konklusjon. For det første bør en prioritere å sette inn tiltak som kan utvikle dagens ordning. Å satse på nettverk, kompetanseutvikling og interkommunale løsninger er en måte å gjøre det på.

Tilsyn er ikke barnets valg, men samfunnets valg og samfunnets behov

Dagens tilsynsfører har flere funksjoner; som kontrollør, støtteperson, fullmektig – for noen kanskje også en betalt venn. Arbeidsgruppas flertallsforslag er å rendyrke rettssikkerhetsaspektet. Samtidig må det vurderes å ha ordninger som gjør det lettere for en ungdom i fosterhjem å kunne få bistand av en fullmektig i krevende situasjoner. Etter Barnekonvensjonen skal barn og ungdom ha innflytelse på egen situasjon. Skal de over 15 år kunne velge bort tilsynsføreren? Arbeidsgruppas vurdering er at tilsynsordningen ikke er barnets valg, men samfunnets valg og samfunnets behov.

11.4. Forslag til tiltak og konsekvensvurdering

Forslag F 1 - Flertallsforslag	Samme tilsynsorgan for barn i fosterhjem og i barneverninstitusjon, p.t. Helsetilsynet ved Fylkesmannen
Barnefaglig	- Økt rettssikkerhet - Mister en ”tillitsperson” der det har fungert slik
Juridisk	Vi ber BLD endre loven mht ansvar for tilsyn.
Administrativt	<i>Barneverntjenesten.:</i> Redusert tidsbruk og utgifter til rekruttering og å være oppdragsgiver. <i>Fosterhjemstjenesten.:</i> Redusert tidsbruk og utgifter til opplæring. <i>Fylkesmannen:</i> Flere ansatte – utgifter til lønn og drift.
Økonomisk pr år	<i>Fylkesmannen/Barneverntjenesten:</i> Vanlig å godtgjøre med kr 1500 pr besøk. Om alle besøk ble gjennomført forutsatt 75 % har 4 besøk og 25 % har 2 besøk x 8800 fosterbarn = 30800 besøk x kr 1500 pr besøk = 46,2 mill. Hvis Fylkesmannen bruker fast ansatte, kan kostnaden pr besøk kunne bli det dobbelte, dvs. kostnad 46 mill. x 2 = 92 mill. Ca 1/3 av tilsynsbesøk blir ikke utført i dag = ”spart” ca 15 mill. Til fratrukk ca 30 mill

12. MANDATPUNKT G OG H

- Vurdere tiltak som kan skape en mer enhetlig praksis i kommunene med hensyn til godtgjøring.
- Vurdere tiltak som kan skape en mer enhetlig praksis i kommunene og Bufetat med hensyn til forsterkningstiltak.

12.1. Rettsgrunnlag

Overfor fosterbarn som trenger spesielt stell eller særlig tilsyn kan det settes inn forsterkningstiltak. Den faglige siden av forsterkningstiltak drøftes forut for plasseringen dersom barnets særskilte behov er kjent. Barnet kan ha utviklet vansker som er større enn de vanskene fosterbarn flest strever med.

Forsterkningstiltak skal tilpasses fosterbarnets og fosterforeldrenes spesielle behov. Alle særskilte tiltak og ordninger skal avtales i en tilleggsavtale.

Forsterkningstiltak utover kommunal egenandel må drøftes med Bufetat på forhånd dersom staten er refusjonspliktig.

12.2. Faktagrunnlag / statistikk / slik fosterforeldre ser det

Pr 31.12.2010 var det 9225 barn og unge i fosterhjem. Av disse var 3962 i forsterket fosterhjem og 438 i beredskapshjem. 51,8 % av barn og unge som er i fosterhjem utenfor egen familie har forsterkningstiltak. Andelen med forsterkningstiltak er over dobbelt så høy i fosterhjem utenfor egen familie som i fosterhjem i egen familie, der andelen er 22,1 %.

Fosterhjemsundersøkelsen 2010 viser at 30 % av fosterforeldrene er frikjøpt på heltid for å være fosterforelder. I tillegg er 19 % frikjøpt på deltid. 13 % av fosterforeldrene er pensjonister/uføretrygdet.

I Fosterhjemsundersøkelsen 2010 oppgir 14 % at det å få tilstrekkelig forsterkning er av de største utfordringene ved å være fosterforeldre. Videre svarer 12 % at det er en økonomisk belastning å være fosterforeldre. Når fosterforeldrene i undersøkelsen benyttet seg av muligheten til å gi råd til myndighetene, dreide 2017 råd seg om økonomi, bl.a.

- 712 råd om økt lønn/arbeidsgodtgjøring
- 538 råd om å gi pensjonspeng
- 193 råd om bedre økonomiske vilkår
- 133 råd om feriepenger
- 115 råd om frikjøp / fosterforeldre må få ressurser / muligheter til å bruke nødvendig tid på fosterbarna.

I tillegg til rådene om økonomi, er det 281 råd om fosterhjemsarbeid som yrke.

12.3. Vurdering av aktuell situasjon

En gjennomgang av retningslinjer og rutiner i noen kommuner og noen regioner viser at det gjennomgående er lik forståelse av nivå på godtgjøring og forsterkning, og rutinene rundt dette.

Målet har lenge vært en likere forsterkningspraksis, men fortsatt er forskjellene store. Samarbeidsprosjektet region sør registrerte for eksempel at i Kristiansand har 70 % av fosterhjemmene 1 KS-sats som godtgjøring, mens på Kongsberg er 70 % av fosterhjemmene forsterket. Andre observasjoner er at i det første året etter en plassering er godtgjøringsnivået mer like enn fra andre året, og at forskjellene er mellom kommunene – ikke mellom staten og kommunene. Kulturforskjeller fra før statlig overtagelse sitter i ennå. Temaet godtgjøring til fosterforeldre er også lønnspolitikk og kvinnepolitikk!

Fokus må være på barnet

Slik arbeidsgruppa ser det, er det springende punktet om og når forsterkningstiltak skal settes inn. Det skapes av og til et inntrykk av at noen kommuner ikke vil forholde seg til realitetene med fosterbarnet og/eller fosterfamilien. Fokus må være på barnet: Nivået på forsterkning må bestemmes ut fra faglige, individuelle vurderinger – ikke ut fra økonomiske og politiske vurderinger.

Norsk Fosterhjemsforening har inntrykk av at det er slike årsaker til nivået på forsterkning og konflikter rundt forsterkning:

- hvordan barnevernet er prioritert i kommunen
- hvor gode fosterforeldrene er til å forhandle på vegne av fosterbarnet
- saksbehandles skjønn.

Kryssende vurderinger

Arbeidsgruppa har registrert at motstand mot forsterkningstiltak kan forklares med slike forhold:

- Å ta seg av / hjelpe et barn er en naturlig ting som ikke tilsier spesiell godtgjøring.
- Avessjon mot profesjonalisering av fosterhjemsomsorgen – liker det ikke!
- Sterk vekst på utgiftssiden i kommunene – dette forsterker en tilbakeholdelse på høyere godtgjøringer.

På den andre siden har det skjedd endringer i samfunnet som virker inn på synet på / nivået på godtgjøring og forsterkning:

- Profesjonalisering i samfunnet ellers rundt barn; i barnehage, skole, skole-/fritidsordning og delvis fritidsaktiviteter – men ikke like selvfølgelig rundt de svakeste barna som trenger fosterhjem.
- Etter siste pensjonsreform teller det mer at en har stått lengst mulig i arbeid som har gitt pensjonsgivende inntekt - derfor blir alle opptjeningsår viktigere.

Heve utgiftsdekning

Tankegangen bak utgiftsdekning fosterhjemmet får, er at den skal være på et nivå som sikrer fosterforeldre mot å ha direkte utgifter. Arbeidsgruppa har registrert at det er mye kritikk av KS-satsen utgiftsdekning – og usikkerhet om den gjenspeiler reelle kostnader. Statlige fosterhjem har i sin kontrakt en godtgjøring som er høyere enn KS-sats utgiftsdekning. Også av den grunn foreslår arbeidsgruppen at ordningen gjennomgås.

Ulikt syn hos barneverntjenesten og fosterforeldre på utgiftsnivået og tolking av avtaler om hvem som skal betale hva, legger beslag på mye tid både hos både fosterforeldre og saksbehandler, og er også en viktig årsak til konflikter. Systemet i dag legger opp til at det er opp til fosterforeldre å forhandle fram en best mulig avtale.

Arbeidsgruppa mener at slike tiltak vil gjøre fosterforeldre mer fornøyd og lette arbeidssituasjonen til saksbehandlerne:

- Nærmere presisering av hvilke utgifter som omfattes av KS- satsen – og at det aller meste skal være dekket.
- Heve nivået på utgiftsdekningen – vi antyder med 25 %.
- At også andre avtaler gjøres tydeligere.

Forsterkning vil alltid ha store elementer av skjønn. Det er ikke mulig å overstyre skjønn med rundskriv og avtaler, slik at uenighet i vurdering vil oppstå. Konflikteierskapet bør ligge hos barneverntjenesten, som må ha et system for å løfte konflikten innad i kommunen. Videre må fosterforeldre få mer myndighet gjennom partsrettigheter.

Sikre kompensasjon for bortfall av tjenestepensjonsordning

Fosterhjemsordningen er basert på frivillighet – at noen ønsker å være fosterforeldre. Framtidsutsiktene synes å være sterkere og sterkere konkurranse om arbeidskraft. Alle konkurrerer vi om få personer. Mangel på fosterhjem driver opp kostnadsnivået.

Samtidig er det også nå et sterkt fokus på å sikre sin sosiale trygghet i framtiden, en mulighet som er begrenset for fosterforeldre etter dagens ordninger. Arbeidsgruppa foreslår derfor at det etableres en pensjonsordning for de som er frikjøpt fra annet arbeid på et nivå som ellers i samfunnet som sikrer sosial trygghet i framtiden, alternativt en utbetaling som fosterforeldre selv bruker til å sikre seg. På høringskonferansen sa en av fosterforeldrene det slik: ” *Som pensjonist må en slippe å angre på at en var fosterforelder*”.

Konsekvenser av pensjonsreformen for trygdede

Når et barn trenger fosterhjem, skal det først søkes i barnets familie og nære nettverk om noen der kan ta på seg oppgaven. Erfaringsmessig utgjør besteforeldre en stor andel av fosterfamiliene i slekt. Videre viser all statistikk at forsterkningsgraden i slektsfosterhjem er mye lavere enn for andre fosterhjem, uten at fosterbarna sin situasjon skiller seg fra andre. Trygdeordninger i NAV må ikke slå negativt ut for fosterforeldre, noe arbeidsgruppa har fått signal om er tilfelle nå. Arbeidsgruppa ber derfor BLD utrede konsekvensene av de endringer som nå har skjedd.

Bedre skille kommunale og statlige fosterhjem

Arbeidsgruppa ber BLD fremme et lovforslag om statlige fosterhjem. De statlige hjemmene må ut av fosterhjemsbegrepet. På den måten vil det være enklere å skille bedre kommunale og statlige fosterhjem. Folk skjønner ikke forskjellen, noe som gjør både rekruttering og oppfølging vanskeligere.

Arbeidsgodtgjøring

Mindretallet i arbeidsgruppa Tove M. S. Wahlstrøm på vegne av Norsk Fosterhjemsforening foreslår en økning på arbeidsgodtgjørelsen som tilsvarer 1/2 KS-sats, slik at grunnutbetaling av arbeidsgodtgjørelsen ikke skal ligge under kr 10000 per måned. I denne økningen ligger muligheten for fosterforeldre til å kjøpe forsikringer i forhold til tilleggspensjon og forsikring av fosterbarnet.

12.4. Forslag til tiltak og konsekvensvurdering

Forslag GH 1	Øke nivået på utgiftsdekningen.
Barnefaglig	Barnet vil møte fosterforeldre som har mer energi/er mindre misfornøyde med rammevilkårene. Energien kan brukes på fosterbarnet sine behov framfor krav og konflikter mot oppdragsgiver.
Juridisk	
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Mindre personalressurser brukes på å behandle enkeltsøknader.
Økonomisk pr år	Utgiftsdekningen økes med 25 %. Innvilgede ekstraytelser etter dagens ordning kommer til fratrukk. Dette settes til i snitt 10 %, som gir en mer-utgift på 15 %. + 15 % av gj.snitt utgiftsdekning kr 6000 = kr 900 x 12 mnd x 9200 barn = 99,4 mill

Forslag GH 2	Sikre fosterforeldre kompensasjon for bortfall av tjenestepensjon ved frikjøp
Barnefaglig	Barnet vil møte fosterforeldre som er mer fornøyde ved at de har mindre bekymringer for fremtiden.
Juridisk	Vi ber BLD utrede konsekvensene og hvordan en slik ordning kan gis.
Administrativt	<i>Barneverntj:</i> Noe merarbeid om det er aktuelt å følge opp en offentlig pensjonsordning.
Økonomisk pr år	Utgiftene settes tilsvarende som for statlige hjem. Det er ca 1600 fosterforeldre i kommunale hjem som er 100 % frikjøpte. : kr 33500 pr år x 1600 fosterforeldre = 53,6 mill

Forslag GH 3	Ber BLD vurdere konsekvensene av pensjonsreformen, ufore-situasjoner, permitteringer og lignende opp mot fosterforeldre sin fosterhjemsgodtgjørelse.
Barnefaglig	Færre barn får mulighet til plassering i egen familie (besteforeldre) om trygdene ikke har et økonomisk grunnlag for å kunne være fosterforeldre
Juridisk	Vi ber BLD vurdere konsekvensene.
Administrativt	
Økonomisk pr år	

Forslag GH 4	Statlige fosterhjem (familiehjem og beredskapshjem) som tredje plasseringsalternativ i barnevernloven
Barnefaglig	
Juridisk	Vi ber BLD legge fram et lovforslag.
Administrativt	<i>Barneverntjenesten/fosterhjemstjenesten:</i> Lovendring vil skape mer klarhet i forskjeller, og dermed lettere å forklare forskjeller og drifte kommunale fosterhjem.
Økonomisk pr år	Ingen

Forslag GH 5	Forsterkninger skal være begrunnet i barnets behov. Det iverksettes en prosess for å forbedre Rundskriv Q-06/2007 om betalingsordninger i barnevernet. Se også I 1.
Barnefaglig	Barnet vil få nødvendig hjelp uavhengig av kommunens økonomi.
Juridisk	Vi ber BLD iverksette revisjonsarbeidet.
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Mindre ressurser brukes på å håndtere konflikter. <i>Fosterhjemstjenesten:</i> Reduserte konflikter vil bedre rekrutteringsgrunnlaget
Økonomisk pr år	

Forslag GH 6	Arbeidsgodtgjøringen økes med 1/2 KS-sats til 1 1/2 KS-sats.
Mindretallsforslag	Grunnutbetalingen av arbeidsgodtgjøringen skal ikke ligge under kr 10.000 per måned.
Barnefaglig	
Juridisk	
Administrativt	
Økonomisk pr år	<i>Barneverntjenesten:</i> Utgift kr 40000 pr fosterfamilie. Ca 6200 er ikke frikjøpt på heltid. Dette gir slik utgift: kr 40000 x 6200 familier = 248 mill

13. MANDATPUNKT I

Gjennomgå dagens tilbud om avlastnings-/friordninger, vurderer om det er behov for å styrke dette og komme med eventuelle forslag til tiltak.

13.1. Rettsgrunnlag

Avlastningstiltak er en del av forsterkningstenkingen – se også mandatpunkt GH.

13.2. Faktagrunnlag / statistikk / slik fosterforeldre ser det

I Fosterhjemsundersøkelsen 2010 er fosterforeldrene spurt om de største utfordringene ved å være fosterforeldre. 29 % svarer at det er å ivareta egne barns behov, og 28 % at det er å få nok avlastning.

Når fosterforeldre i undersøkelsen benytter seg av muligheten til å gi råd til myndighetene, dreier 234 råd seg om at fosterforeldre må få mer avlastning / krav på ferie.

13.3. Vurdering av aktuell situasjon

Omfanget av avlastningstiltak – og hva skal regnes som avlastningstiltak?

Det foreligger ikke statistikk på omfanget av avlastningstiltak i kommunale fosterhjem. På forespørsel til noen kommuner, får arbeidsgruppa oppgitt at mellom halvparten og 2/3 av fosterhjemmene har avlastning i en eller annen form. Da er ikke avlastning begrenset til besøkshjem og ferieopphold utenfor fosterhjemmet, men omfatter også tiltak som f.eks leksehjelp, støttekontakt og skole-/fritidsordning.

I de statlige kontraktene for familiehjem er det egne bestemmelser om avlastnings- og friordninger – som nå brukes som referanseramme for andre typer fosterhjem. Når arbeidsgruppa avsluttet sitt arbeid, forelå det ikke en ferdig kartlegging av om disse ordningene blir brukt i det omfanget som kontraktene åpner for.

Kryssende hensyn

Avlastning er en del av forsterkningstenkingen rundt fosterhjemmet. Ordningen er brukt både som et forebyggingstiltak og krisetiltak. Arbeidsgruppa vil også til dette mandatpunktet understreke viktigheten av at barneverntjenesten må være pro-aktive. Behovet for – og organisering av avlastningstiltak, vil måtte være veldig individuelt. Vurderingene skal ta utgangspunkt i både fosterbarnet og fosterforeldres situasjon. Aleneforeldre som fosterforeldre vil ha spesielle behov. Noen fosterbarn vil ha behov for så omfattende tiltak, at det mer er å regne som tobase-løsninger.

Arbeidsgruppa er kjent med at noen kommuner holder igjen på å gi avlastning, og at det er fosterforeldrene som må initiere tiltak. Dette er ingen enkel situasjon for fosterforeldrene, fordi det sitter langt inne å måtte be om avlastning. Som en fosterforeldre sa det på høringskonferansen: *”Det skal legges vekt på fosterhjemmets situasjon – ikke kommunens!”*

Det er viktig å vektlegge behovene til den opprinnelige familien som nå utgjør fosterhjemmet. Arbeidsgruppa har til andre mandatpunkter fokusert spesielt på behovene til fosterforeldrenes egne barn. Vi må erkjenne at det ofte vil være noe forskjell for fosterbarnet og foster-

foreldrenes egne barn. Fosterbarnet skal ha en mest mulig likeverdig livssituasjon, men dette vil ikke være en lik situasjon som de andre barna i familien.

Fosterbarn har et sterkt behov for å føle seg som en del av familien de bor i, og vil søke å få dette bekreftet. Avlastningssituasjoner som innebærer opphold utenfor familien vil lett oppfattes som en bekreftelse av det motsatte – spesielt om fosterbarnet er det eneste barnet som ikke blir med familien på tur. På høringskonferansen uttrykte noen av BarneverProffene dette slik:

- *"Fosterbarn blir forskjellsbehandlet på grunn av "bagasjen" sin!"*
- *"Ikke løsning at fosterbarnet skal vekk. Er jeg en jobb?"*
- *"Må fikse problemer på en annen måte enn å sende oss bort!"*
- *"Om fosterforeldrene trenger ferie – dra alene. Det er greit. Ikke ta med noen barn (egne barn), og la oss bli igjen!"*

Endre tankegangen – fra bort til sammen! Kreativitet i tiltaksvalg

Arbeidsgruppas vurdering er at de kryssende hensynene nevnt over best ivaretas ved å

- tenke på hvordan hverdagen kan organiseres slik at det ikke blir så stressende i fosterhjemmet. Istedenfor å tenke avlastning i helg, kan det være bedre løsning at fosterbarnet oppholder seg utenfor fosterhjemmet på ettermiddag og kveld – slik som er vanlig for andre barn. Andre tiltak som kan avlaste fosterforeldre og bidra til pustehull i hverdagen, kan f.eks være hjelp til rengjøring.
- legge bedre til rette så hele fosterfamilien får gode opplevelser sammen mest mulig av tiden. Det bør legges til rette for at fosterbarnet er med fosterfamilien på ferie, samtidig som fosterforeldrene får en feriefølelse selv om fosterbarnet er krevende. På høringskonferansen fortalte en fosterforelder om en familieferie for alle der det var gitt støtte til at en "dadde" var med og kunne ta seg av et overstimulert fosterbarnet i perioder.
- legge bedre til rette så fosterforeldre kan få ene-tid uten barn. Dette er et behov mange foreldre har, og fosterforeldre har i enda sterkere grad. Da må noen engasjeres til å ta seg av fosterbarnet og andre barna som er igjen hjemme, eller fosterbarnet reiser bort slik de andre barna i familien må gjøre i denne perioden.

For å lykkes med en slik tenkemåte som beskrevet over, må det legges til rette for kreativitet i tiltaksvalget. Vi tror at fosterforeldre og fosterbarn har mye å bidra med i vurdering av tiltak. Hvis betalingsordningene / refusjonsordningene i barnevernet er til hinder for dette, vil arbeidsgruppa be BLD endre betalingsrundskrivet.

Styrke familie-/nettverkstilknytningen

Må det etableres avlastningsordninger som innebærer opphold alene utenfor fosterfamilien, bør denne søkes organisert i fosterbarnets opprinnelige familie. Å ha opplevelsen av å reise på besøk til noen, og får et større nettverk, er mer positivt enn å bli plassert utenfor familien. Statistikk viser at mange fosterbarn i tidlig voksenalder blir uten foreldre, og da blir styrking av familienettverket viktig. Kontakt med søsken er også viktig i denne sammenheng. Økt bruk av familieråd vil også som en tilleggseffekt kunne gjøre det enklere å etablere avlastningsordninger i familie og nettverk, ordninger som fosterbarnet vil oppleve som positive.

13.4. Forslag til tiltak og konsekvensvurdering

Forslag I 1	Styrke tiltak for å avlaste fosterfamilien i hverdagen. Kreativitet i tiltaksvalg.
Barnefaglig	Barnet vil møte fosterforeldre som har mer energi, en energi som kan brukes på fosterbarnet sine behov. Barnet og fosterforeldrene kan være mer sammen.
Juridisk	Vi ber BLD revidere betalingsrundskrivet
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Økt ressursbruk på å framskaffe tiltak og drifte disse. Mindre ressursbruk på annen støtte/tiltak til familien. Omdisponering av ressurser.
Økonomisk pr år	Sjablongutregning: Tiltak som koster 1000 kr pr mnd til halvparten av fosterfamiliene: Kr 1000 x 12 mnd x 4600 familier = 55,2 mill

Forslag I 2	Styrke tiltak der hele familien kan være sammen i ferier. Kreativitet i tiltaksvalg
Barnefaglig	Barnet vil føle en sterkere tilknytning til familien, bl.a. også ved å få de samme opplevelsene / minnene.
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Økt ressursbruk på å framskaffe tiltak og drifte disse. Mindre ressursbruk på å skaffe og drifte avlastningsopphold utenfor familien i ferier.
Økonomisk pr år	Omdisponere ressurser ved å redusere avlastningsopphold utenfor familien.

Forslag I 3	Styrke familie-/nettverkstilknytningen
Barnefaglig	Der det er mulig, vil barnets positive kontakt og samvær med egen familie og nettverk styrkes
Juridisk	Ingen
Administrativt	Omdisponering av ressurser
Økonomisk pr år	Ingen

Forslag I 4	Tiltak for fosterfamiliens egne barn - se også AB 6
Barnefaglig	Fosterfamiliens egne barn som har det bra vil være en ressurs i fosterbarnets utvikling.
Juridisk	Ingen
Administrativt	
Økonomisk pr år	

14. STØRRELSEN PÅ DEN KOMMUNALE BARNEVERNTJENESTEN

Kapittel 6 om kvalitet i fosterhjemsarbeidet avsluttes med å understreke at det samlet sett er krevende å være barnevernleder med ansvar for gode fosterhjems plasseringer, god oppfølging og god avslutning av plasseringer. Barneverntjenesten bør derfor være av en viss størrelse og ledelsen må også ha ressurser og kompetanse i tjenesten til faktisk å kunne utføre faglig ledelse av fosterhjemsarbeidet.

Flertallet i arbeidsgruppa utenom Anne Jensen vil derfor anbefale at en kommunal barneverntjeneste bør omfatte minimum 5 fagstillinger for å kunne gi fosterhjemsarbeidet den riktige kvaliteten arbeidet skal ha. Hvis kommunen er for liten til en barnverntjeneste av et slikt omfang, vil arbeidsgruppa anbefale interkommunale ordninger.

Mindretallet i arbeidsgruppa Anne Jensen på vegne av KS ser det som positivt at mer enn 160 kommuner per i dag inngår i interkommunalt samarbeid etter vertskommunemodellen eller som samkommuner. I tillegg samarbeider mange kommuner om kompetansetiltak. Det er også en tendens til at kommuner satser på tverrfaglig samarbeid ved å samorganisere/samlokalisere egne tjenester til barn og unge. Eller ved å etablere andre forpliktende måter å samarbeide på. Interkommunale løsninger og tverrfaglig/-etatlig samarbeid er med på å styrke barnevernet. Det må imidlertid være opp til den enkelte kommune å finne ut av hvilken modell som passer best, og som utnytter de lokale ressursene best. Å definere et minimum på fem fagstillinger i barneverntjenesten virker lite hensiktsmessig.

14.1. Forslag til tiltak og konsekvensvurdering

Forslag X 1 Flertallsforslag	En kommunal barneverntjeneste bør omfatte minimum 5 fagstillinger
Barnefaglig	Barnet vil ha større sikkerhet for å få tjenester av høy kvalitet
Juridisk	Ingen
Administrativt	<i>Barneverntjenesten:</i> Utbygging av tjenesten, alternativt interkommunale løsninger.
Økonomisk pr år	

15. DOKUMENTLISTE

Dokumenter som arbeidsgruppa har fått utdelt i møtene, presentert innholdet i, eller på annen måte har hatt tilgang til:

- BLD: Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem
- BLD: Tilsyn i fosterhjem – en veileder
- BLD: Veileder: Oppfølging av foreldre med barn/ungdom plassert i fosterhjem eller på institusjon
- BLD: Tiltaksplaner og omsorgsplaner i barneverntjenesten – en veileder
- BLD: Rutinehåndbok for barneverntjenesten i kommunene
- BLD: Fosterhjemsavtalen

- Norsk Fosterhjemsforening: Årsmelding for rådgivingstjenesten 2010
- Norsk Fosterhjemsforening: Fosterforeldreundersøkelse i Troms 2010
- Norsk Fosterhjemsforening – temahefte nr 4: Samvær og kontakt
- Norsk Fosterhjemsforening – temahefte nr 14: De eldste ungdommene i fosterhjem, og ettervern
- Norsk Fosterhjemsforening – temahefte nr 18: Fosterforeldrenes egne barn
- Norsk Fosterhjemsforening / Landsforeningen for barnevernbarn: ”Jeg husker ikke navnet hennes en gang! Fosterbarnsfortellinger om tilsynsførerordningen
- Norsk Fosterhjemsforening/Fosterhjemskontakt nr 2/10: Forventningssamtalen

- Norsk Fosterhjemsforening: Litteraturoversikt for fosterhjemsarbeid
- Barnevernets Utviklingssenter på Vestlandet: Publikasjonsliste
- NOVA: Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus 2010

- Synovate: Undersøkelse blant fosterforeldre 2010
- Oslo kommune: Fosterhjemsundersøkelsen i Oslo 2008
- Oslo kommune: Rapport: Undersøkelse blant fosterbarn 2010
- Barnevernets Utviklingssenter på Vestlandet: Fosterforeldreundersøkelsen 1995 og 2005 – utdrag

- Universitetet i Agder, Tidsskriftsserie ”Praxis-sør”: Det vanskelige foreldreskapet”
- Norges Barnevern nr 3-2005. ”Kompetansehevende kurs til foreldre med barn i hjelpetiltak og fosterhjem”

- Elisabeth Backe-Hansen: ”Hvordan motvirke og forebygge utilsiktet flytting fra fosterhjem”
- Skien kommune: ”Prosjekt flytting – en kartleggingsundersøkelse i Skien kommune”
- Bufdir: Arbeidsnotat om utilsiktede flyttinger i 2008, 2009 og 2010 registrert av fosterhjems-tjenestene

- Utskrift av NRK Østlandssendingen 260411 om tilsyn med barn i fosterhjem, som også inneholdt fylkesoversikt for hele landet over gjennomførte tilsyn

- Øyvind Kvello: ”Kartleggingsmal for vurdering av barn og unges omsorgsbetingelser og oppvekstforhold”

- Skien kommune: Kvalitetssystem Barneverntjenesten i Skien: ”Kompensasjon for tapt arbeidsinntekt og forsterkingstiltak i fosterhjem”

- Forandringsfabrikken – hefte: ”SamværsProffene – råd til barnevernansatte, foreldre og fosterforeldre”

Skriftlige innspill etter høringskonferansen mottatt fra:

- Sonja Eilertsen Siggerud, Fosterhjemstjenesten Bodø
- Fagforbundet
- Lokallag Rogaland av Norsk Fosterhjemsforening
- Mona Hoseth, kommunepsykolog i fosterhjemsomsorgen

16. VEDLEGG

16.1. Ordliste

Ordlisten er hentet fra fagfelt knyttet til barnevern, kvalitet- og prosjektarbeid for å lette begrepsbruken.

Bruker

Barn, unge og familier som benytter virksomhetens tjenester

Brukerundersøkelser

En måling av brukernes tilfredshet med virksomhetens tilbud og service, f.eks. ved bruk av spørreskjemaundersøkelser eller fokusgruppeintervjuer.

Evaluering

Innsamling av data, som kunnskap og erfaringer, med henblikk på å drøfte og vurdere om f.eks. hvor godt en oppgave løses med de anvendte metoder og ressurser i forhold til det ønskede målet med oppgaveløsningen. Evalueringen vil, avhengig av formål, kunne utføres av interne eller eksterne ressurser.

Fagteam

Bufetats fagteam er betegnelsen på den del av Bufetat som i første instans mottar ønsker om bistand fra barneverntjenesten. Fagteamene er tverrfaglig sammensatt med spisskompetanse innen psykologi, pedagogikk og barnevern. Fagteamene har plasseringsmyndigheten overfor Bufetats fosterhjemstjeneste (og institusjoner og øvrige tiltak)..

Indikator

En indikator er en indirekte måling (vurdering) av et resultat og sier noe om tendenser og retninger uten å gi et fullstendig bilde av resultatet. F.eks. kan sykefravær være en god indikator på om medarbeiderne trives, men sykefraværet sier kun noe om en tendens og ikke hele sannheten om hvordan medarbeiderne er tilfreds med arbeidsplassen.

Interessenter

Interessenter er alle dem som har en interesse, enten økonomisk eller ikke-økonomisk, i organisasjonens virksomhet, for eksempel brukere/borgere, tilsatte, allmennheten, kontrollorganer, medier og leverandører. Oppdragsgivere som representeres av valgte (eller utpekte) ledere, og overordnede myndighetsorganer, er også interessenter.

Kunnskapsbasert praksis

Kunnskapsbasert praksis er en ide og metode for utøvelsen av klinisk praksis som har følgende hovedmål: Beslutninger om pasientbehandling skal være basert på den til enhver tid mest pålitelige forskning.

Kvalitet

Kvalitet kan være et kjennetegn ved en ytelse (vare eller tjeneste) som kan måles direkte som etterlevelse av en standard (kvalitet som et objektivt begrep). Kvalitet kan også forstås som et indirekte målbart kjennetegn på i hvilken grad en ytelse (vare eller tjeneste) tilfredsstillende mottakeren av ytelsen, dvs. brukeren (kvalitet som et subjektivt begrep).

Kvalitetsstandarder

Kvalitetsstandarder er normer for hva man i fellesskap har besluttet er god kvalitet i en gitt oppgaveløsning. Standarden kan f.eks. være dokumentert i form av en prosessbeskrivelse, prosedyrer eller instruksjer. I praksis kan kvalitetsstandarder f.eks. sette krav til svartid på henvendelser, hvor ofte og i hvilket omfang man skal motta en ytelse.

Kvalitetssikring

Kvalitetssikring kan måles som alle systematiske og planlagte tiltak som er nødvendige for å få tilstrekkelig tiltro til at en ytelse (vare eller tjeneste) vil tilfredsstillende angitte krav til kvalitet (NS-ISO 8402).

Kvalitetsutvikling

Kvalitetsutvikling kan defineres som en kontinuerlig prosess der man hele tiden vurderer de aktiviteter som påvirker tjenestens kvalitet for derved å heve kvaliteten (NS-ISO 8402).

I praksis snakkes det ofte om systematisk, målrettet og strategisk kvalitetsutvikling:

- Kvalitetsutviklingen er systematisk når det arbeides regelmessig og etter faste rutiner med å utvikle kvalitetsutvikle.
- Kvalitetsutviklingen er målrettet når det arbeides med utvikling og forbedring av kvalitet i forhold til formulerte mål.
- Kvalitetsutviklingen er strategisk når det er en direkte sammenheng mellom virksomhetens strategi og kvalitetsutviklingsarbeidet

Ledere

Alle som utøver ledelse. I praksis er det både virksomhetens øverste ledelse og andre som utøver ledelse, som mellomledere, gruppeledere og prosjektledere.

Målemetoder

En metode som anvendes til å måle resultater av en innsats. Ønsker man å få kunnskap om brukertilfredshet, kan målemetoden f.eks. være spørreskjemaundersøkelse, fokusgruppeintervju eller måling av klager.

Nettverk

En gruppe mennesker som møtes for å diskutere og utveksle erfaringer om emner av felles interesse.

Nøkkelprosesser

Nøkkelprosesser er de prosessene som virksomheten definerer som nødvendige for å gjennomføre sin strategi. Nøkkelprosessene kan endre seg over tid i tråd med at virksomhetens strategiske utfordringer endrer seg.

Nøkkelresultater

De viktigste resultater sett i forhold til virksomhetens mål og handlingsplaner.

Organisasjonsstruktur

Måten en virksomhet er strukturert på, dvs. inndelingen i arbeidsområder eller funksjoner, formelle kommunikasjonslinjer mellom ledelse og medarbeidere, samt oppgave- og ansvarsdelingen i hele organisasjonen.

Partnerskap (Partner i kvalitetsmessig sammenheng)

Partnerskap brukes om tett samarbeid mellom den offentlige virksomheten og andre private eller offentlige virksomheter om å realisere et felles mål. Partnerskap er noe annet enn andre samarbeidsforhold (som f.eks. forhold til leverandører eller lovpålagte samarbeid mellom ulike instanser i behandlingen av enkeltsaker) fordi det er snakk om langvarige og gjensidig forpliktende relasjoner hvor begge parter støtter hverandre i å nå det målet som er grunnlaget for partnerskapet.

PDCA-sirkelen

PDCA-sirkelen kalles også kvalitetshjulet eller kvalitetssirkelen og er en metode for å arbeide systematisk med forbedringer. PDCA-sirkelen handler om å innarbeide rutiner for hvordan oppgaveløsningen planlegges, gjennomføres, evalueres og forbedres med sikte på å bruke erfaringene fra oppgaveløsningen til løpende forbedringer. PDCA-sirkelen er utviklet av Walther Shewart 1939 og senere presentert av William Deming (1982).

Profesjonell

En profesjonell er en person som utfører et arbeid som regel basert på en bestemt kompetanse, mot betaling

Profesjonalitet

Evne og vilje til å utføre arbeidet som profesjonell.

Prosesseiere

En prosesseier er en person som er utpekt av ledelsen til å stå ansvarlig for en prosess. Eierskapet omfatter ofte å måle resultater og starte forbedringsaktiviteter ut fra resultater og brukertilfredshet, å koordinere og samordne prosesser med andre prosesseiere i virksomheten og løpende kontrollere om vedtatte servicestandarder og mål overholdes.

Prosesser

En prosess består av en løpende kjede av sammenhengende aktiviteter som samlet sett fører til produksjon av en ytelse (vare eller tjeneste). Det er ofte relevant å skille mellom ulike typer prosesser i virksomheten, som f.eks.:

- Kjerneprosesser, som handler om å frembringe og utvikle innholdet i virksomhetens ytelser og service som f.eks. saksbehandling, pleie eller undervisning
- Ledelsesprosesser, som f.eks. strategiutviklingsprosesser
- Støtteprosesser, som f.eks. personaladministrasjon, kompetanseutvikling, økonomistyring, IT-utvikling og kunnskapsdeling.

Reell brukermedvirkning

Gi brukere en faktisk innflytelse og myndighet til å påvirke beslutninger før de tas.

Revisjon

Revisjon er en mer eller mindre uavhengig vurdering for å undersøke og evaluere en organisasjons aktiviteter og resultater. De vanligste revisjonstypene er:

regnskapsrevisjon, driftsrevisjon, IKT-revisjon, kontrollrevisjon og ledelsesrevisjon.

Man kan skille mellom tre nivåer av kontrollaktivitet: internkontroll gjort av ledelsen, internrevisjon gjort av en uavhengig enhet i virksomheten, ekstern revisjon gjort av en uavhengig enhet utenfor virksomheten.

Risikostyring

Risiko er forhold eller hendelser som kan inntreffe og påvirke oppnåelse av målsettinger negativt, jf. økonomiregelverkets gjennomgående krav om å tilpasse all styring, oppfølging, kontroll og forvaltning til risiko og vesentlighet, herunder krav om ”intern kontroll”. Risikostyring og intern kontroll er prosesser som er utformet for å identifisere, vurdere, håndtere og følge opp risiko slik at den kommer innenfor et akseptert nivå, dvs. at virksomheten opplever at den med rimelig grad av sikkerhet vil nå målene sine.

Serviceerklæringer

En serviceerklæring skal på en konkret, kortfattet og forståelig måte gi brukeren informasjon om forhold som er sentrale for dem, f.eks. hva som er etatens oppgaver, hvilke tjenester etaten yter, hvilke rettigheter og plikter som knytter seg til tjenestene, hvilke innsyns- og klagemuligheter brukerne har, og hva som er saksbehandlingstidene for de tjenestene som er sentrale for brukerne.

Smarte mål

Begrepet er hentet fra prosjektledelse hvor man har behov for å styre kompliserte sammensatte handlingsforløp og betyr spesifikke, målbare, aksepterte, realistiske, tidsavgrensede og evaluerbare mål.

Strategi

Et skriftlig dokument som er resultatet av en prosess hvor virksomheten har beskrevet sine utfordringer de kommende år og hvilke valg den har gjort og vil gjøre for å nå sine mål.

Suksesskriterier

Suksesskriterier er en beskrivelse av hva som er vesentlig å lykkes med for at virksomheten skal oppnå suksess i form av å nå sine mål.

16.2. Referat fra høringskonferansen

Sagt av	Sammendrag / stikkord av innlegg til inviterte deltagere
	A) Vurdere og foreslå tiltak som kan bedre oppfølging og veiledning av fosterforeldre, herunder barneverntjenestens ansvar for å bistå fosterforeldrene i kontrakten med andre tjenester/etater
LFB	- Mer faste kursopplegg som skal gjelde for alle - Brukerne større innflytelse/medvirkning i opplæring. Barnevernsbarn har kunnskap – spesielt på minoritetsbakgrunn - Veileder for barnevernsbarn er god ide, men fosterbarn har så mange å forholde seg til. I hverdagen vil fosterbarn være så normale som mulig.
NOBO Stavanger	- Må ha mer individuell veiledning. - Veiledningen må være forankret i forskning – eks Trygg Base
Fagforbundet	- Ad spørreundersøkelsen til fosterforeldre: Har man spurt de fosterforeldrene der ting ikke fungerte som det skulle?
Oslo	- Bygge på det vi har – ikke nye systemer.
Fosterhjemstjeneste Agder/Telemark	- Mer obligatorisk veiledning i de sårbare periodene.
BarnevernProffer	- Fosterbarn vet hva fosterforeldre trenger – burde spurt oss.
FO	- Låste båser mellom fosterhjem og institusjon. Utnytte bedre kompetansen i andre tiltak.
NFF	- Som fosterforeldre vet vi ikke hva vi går til- men vi må få vite hva slags bistand vi kan få når vi har utfordringer. - Systemet må være mer forutsigbart – komme i forkan, ikke etterkant som ofte nå.
NOBO Oslo	- Gode erfaringer i Oslo med en sentral veiledergruppe for fosterforeldre der bydelene kan be om tjenester fra. - Se på saksbehandlerrollen: I liten kommune får akkumulert liten erfaring. - Se på organiseringen: må ha saksbehandlere som mestrer oppgaven.
Drammen	- Ta utgangspunkt i at saksbehandleren alltid vil ha mye å gjøre. Må derfor ikke gjøre oss for avhengige av den enkelte saksbehandler. Derfor tilføre kompetanse gjennom veileder utenfra.
NFF	- Alle fosterbarn bør automatisk ha tilgang til tjenester fra BUP som kan brukes ved eventuelle behov.
BarnevernProffer	- Fosterbarn bør også være med på å holde kurs.
NFF	- Saksbehandlerne i barnevernet lærer ikke nok i studiet. Har mye å hente på å delta på kurs for fosterforeldre. - Pga den store gjennomtrekken av saksbehandlere – og at de kan være vanskelige å få tak i ved behov: Opplysningstjeneste med rådgivere sentralt.
NFF	- Det må være klart / stilles krav til hvilke tjenester kommunen skal levere – tjenester de ikke kan velge bort / ikke ha tid til å gjøre.
Trondheim	- Også ressursproblem om det er en egen enhet som yter veiledning. - Veileder og fosterforeldrene bør gå på kurs sammen.
Fosterhjemstjeneste Ski	- Veileder må ha spisskompetanse – det har ikke nye saksbehandlere i kommunen.

	- Fosterhjemstjenesten i Sandvika tilbyr veiledning når det er risiko for brudd – da er det allerede for sent. - Erkjenne at fosterhjemsomsorgen er kompleks. I studieplanen er det 6 timer om fosterhjemsarbeid
	B) Vurdere tiltak som kan forebygge konflikter mellom barneverntjenesten og fosterhjemmet, og tiltak som kan løse konflikter som har oppstått.
NFF	- Forventningsavklaring mot saksbehandler. - Kommunale saksbehandlere har for mange oppgaver og roller.
NFF	- Mange konflikter har sin bakgrunn i godtgjøringer. - Slik det er organisert i dag, må den enkelte fosterforelder forhandle/kjempe for sine rettigheter. Heller et system der fosterforeldrene mer automatisk får godtgjøring.
NTL	- Beslutningen er hos saksbehandler, men ikke kunnskapen. Opplæringen til saksbehandlere må styrkes. - Fosterforeldre må føle seg som ønsket – ikke som sosialklienter.
Fagforbundet	- Eneste ”ankemulighet” fosterforeldre har er fylkesmannen – som bare kan rådgi. Ikke alltid lett for fosterforeldre å påpeke lovbruddet når noe ikke fungerer. - Veileder/forskrift om fosterhjem har for mange kan-/bør-formuleringer – må få en fastere forskrift.
NFF	- Ha et organ utenfor kommunen. - Ha en bisitter.
BarnevernProffer	- Åpne møter der fosterbarn er med.
Fosterhjemstjeneste Oslo	- For få arenaer der vi snakker godt sammen og gjør avklaringer. Veiledning forutsetter av barneverntjenesten, fosterforeldrene og veilederen har felles forståelse.
NOBO Oslo	- Forventningsavklaring avgjørende. - Fosterhjemsavtalen er ikke godt nok.
Drammen	- Ikke den enkelte saksbehandler som bestemmer, men ”barnevernet”. - Skjønnet har for stor plass – sterkere retningslinjer.
Fosterhjemstjeneste Nord-Trøndelag	- Må ha stabilitet/kontinuitet i samarbeidsforhold. Det må være en grunnleggende trygghet for å kunne ta opp vanskelige forhold.
FO	- Lære av de vanskelige sakene – hvordan det løste seg praktisk.
NFF	- Saksbehandlerne er de ustabile (opplevd 16 på 9 år) – veilederne er de stabile. - PRIDE-opplæringen lærer fosterforeldrene at de vil være omgitt av et team – det er ikke der. Det som loves må være der.
	C) Foreslå tiltak som kan bidra til en forsvarlig utredning av barnet før plassering.
LFB	- Brukes programmene – barnevernsbarn kjenner seg ikke igjen når de leser saken sin.
NOBO Oslo	- Barna sine behov blir tydelig ved Kvello sitt system.
KS Oslo	- Er også et tredje interessant program: ”Barnesamtalen” fra RVTS. Får mer informasjon om barnet.
BarnevernProffer	- Ikke opplevd å bli utredet ved flytting.
Fagforbundet	- Også utrede barnet etter plassering.

NFF	- "Mitt liv" (min livsbok) også en del av utredningen.
Fosterhjemstjeneste Ski	- I Sverige er det krav om at alle barn før plassering skal skolefaglig utredes.
NOBO Stavanger	- Kvello sitt system er et godt verktøy.
Fosterhjemstjeneste Oslo	- Matchingen er avgjørende.
BarnevernProffer	- Opplevd 6 flyttinger, men bare spurt om meninger 1 gang. Spørre meg istedenfor psykologen min.
	D) Foreslå tiltak som kan gi bedre kunnskap og oversikt over utilsiktede flyttinger og årsaker til dette.
NOBO Stavanger	- Kvalitet i alle ledd – men hva har vi å velge i? Må ikke la oss presses til å velge fosterforeldre om vi er "uroelige". - Lære mer av suksesshistoriene.
LFB	- Viser til spennende prosjekt i region sør på samhandling med kommunene – "Helhetlig barnevern".
LFB	- Mange fosterbarn er tilknytningsskadet – fosterforeldrene trenger veiledning. Jobbe med tilknytningen mellom fosterbarnet og fosterforeldrene. - Viktig med tilgang til fagpersoner med 24 timer vakt.
Fagforbundet	- Om et fosterhjem ryker er dette også en stor belastning for fosterforeldrene. En vinn-vinn-situasjon å forhindre brudd
NOBO Oslo	- Må ha mer kunnskap om utilsiktet flytting. - Tilstanden henger sammen med tilbudet i BUP – som er for dårlig.
Drammen	- Komplisert – mange faktorer. - "god nok – perspektivet" bør være "best – perspektivet". - Mer åpenhet mellom barneverntjenesten og fosterforeldrene.
Fosterhjemstjeneste Oslo	- Om valgt et fosterhjem – ikke fortsette å vurdere om de er "gode nok". - Mer å lære av de fosterhjemmene som går godt, enn der det ikke går.
NFF	- Feil at familier får plassering mens de går på PRIDE grunnopplæring – da er det ikke godt nok forberedt. Etter avsluttet kurs klarer fosterforeldre mye mer. - Før utilsiktet flytting – må alltid inn en 3.-person.
BarnevernProffer	- Det er naturlig å ville flytte. Jeg vil flytte – ikke fordi jeg er fosterbarn, men fordi jeg er en ungdom.
Fosterhjemstjeneste Agder/Telemark	- Mål at barneverntjenesten har 3 familier å velge blant. - Press på 6-ukerfristen.
LFB Dinardi	- Fosterforeldre må få innsyn i journalen til barnet.
LFB	- Fosterforeldre må ha partsrettigheter for å sikres mer innsyn.
	E) Vurdere tiltak overfor biologiske foreldre som kan virke positivt inn på fosterhjems plasseringen.
LFB	- Interessant å legge oppgaver til familievernet, men skeptisk til at denne instansen får tilsynsoppgaver i forhold til barnevernet. Pr i dag ikke en tilfredsstillende koordinasjon og felles retningslinjer for

	arbeid, samt fare for interessekonflikter samt kommunikasjonssvikt mellom de ulike forvaltningsorganer. - Fosterbarn må skolerer til kontakt med sine foreldre i framtida.
Fosterhjemstjeneste Ski	- Ungdomsfamilie / familiehjemmene har mye erfaring på å drive grupper for foreldre. - Må være en nøytral part foreldre kan få hjelp av – derfor ikke barneverntjenesten. - De som skal drive grupper for foreldre må ha kunnskap om fosterhjem. - Ikke bruk begrepet ”biologisk forelder” – bruk forelder.
NOBO Oslo	- Passe på hvilke forventninger som skapes. - Erfaringene med gruppevirksomhet for foreldre i regi av Kristiansand fosterhjemstjeneste virker positivt. - Legge oppgaver til familievernet virker positivt. Men familievernet må ha kompetanse, slik at de ikke blir ”nyttige idioter”.
BarnevernProffer	- Enig i hjelpeinstans utenfor barnevernet. - Når ingen er der og ser foreldrenes framskritt, gir de opp. - Kirkens Bymisjon i Oslo har gruppe for foreldre med barn i fosterhjem. positivt tiltak.
NFF	- God erfaring med at fosterforeldre og foreldre møtes før plassering. Snakke om livsbok, bilder, viktige personer i ungenes liv i første samtale. - Livsboken er et godt grunnlag for samarbeid. - Fosterforeldre sender bilder til foreldre hele tiden.
BarnevernProffer	- Sjekke tilstanden i foreldrehjemmet før samvær. - Barna må være med på voksensamtaler.
Drammen	- Positivt å bruke familievernet, men det må være gode samarbeidsavtaler mellom barneverntjenesten og familievernet.
BarnevernProffer	Foreldre må få føle seg involvert.
LFB	- Å ha barn med minoritetsbakgrunn er en krevende oppgave for fosterforeldre grunnet mangel på kunnskap. Kan være behov for kompetanseheving for hvordan det skal være i fosterhjemmet. - Alle må ha ”kommunikasjonsnøkler”.
NFF	- Alle impliserte må være raus med hverandre. Lære om raushet. Det er normalt å være litt rar.
BarnevernProffer	- Fikk sympati for foreldrene mine når jeg var liten. Nå som jeg er ungdom kan jeg ta mine egne valg.
	F) Vurdere tiltak som kan styrke rekruttering, opplæring og oppfølging av tilsynsførere.
Oslo	- Glad for konklusjonen – enig i at ordningen har ”råtnet på rot”. - Legges til uavhengig instans – familiekontorene? - Den som skal utføre tilsynet må kunne snakke med barn.
NFF	- Skille på kontrollfunksjonen og tillitspersonen.
NFF	- Som på institusjon. - Hele barnevernsystemet satt under tilsyn.
BarnevernProffer	- En person vi skal ha tillit til. Ungdommen må kunne velge ut denne personen. Trenger ikke å være en fagperson.
LFB	- Legges til et tilsynsorgan. - Habilitetsproblem når ansatte i barnevernet er tilsynsførere.

BarnevernProffer	- Bedre markedsføringstiltak i rekruttering av tilsynsførere.
BarnevernProffer	- Tilsynsføreren må være lenge / må kunne stoles på – derfor ikke studenter som trenger penger.
LFB	- Mer bruk av spørreundersøkelser for å få mer kunnskap om ordningen.
Oslo	- Fylkesmannen sitt tilsyn er ikke optimalt slik det fungerer i dag.
LFB	- Må flyttes bort fra barneverntjenesten. La fylkesmannsembetet rekruttere.
NFF	- Råtna pga manglende myndighet til tilsynsfører.
NOBO Oslo	- En ordning laget for en annen tid (presten og klokkeren). ”Tiden har løpt fra ordningen”. - Kan fagteam rekruttere?
LFB	- Ja takk – begge deler. - Fosterbarn trenger hjelp til å forstå sin egen situasjon.
NFF	- Fosterbarn er lei av alle de voksne de skal forholde seg til.
<i>BvProffene deltok ikke under temaet. Følelsesmessig vanskelig.</i>	G) Vurdere tiltak som kan skape en mer enhetlig praksis i kommunene med hensyn til godtgjøring. H) Vurdere tiltak som kan skape en mer enhetlig praksis i kommunene og Bufetat med hensyn til forsterkingstiltak.
Fagforbundet	- Fosterforeldre må være sikret mot økonomisk tap. - De som er trygdet – hva er de frikjøpt fra? - Hvilke konsekvenser får nylig vedtatt endring i mulighet for arbeid for uføretrygdede? - Barn i kommunale hjem må behandles likt som i statlige hjem.
Drammen	- Tydeligere hva utgiftsdekningen skal dekke ville redusert mange konflikter.
NFF	- Etterlyser regler også for store gjenstander – som PC.
NFF	- Hva av forsterking følger barnet, og hva fosterfamilien?
NOBO Oslo	- Problem av nivået på godtgjøring brukes som et rekrutteringstiltak. - Begrepene: frikjøp fra noe – eller forsterkning?
NOBO Oslo	- Behov for å løfte nivået på utgiftsdekning noe – så være tydelige på at godtgjøringen da dekker det aller meste. Dette ville spart mange arbeidstimer for saksbehandlerne.
NFF	- Samme rettigheter gjennom NAV som andre. - Godtgjøringen må heves så den oppfattes som romslig/akseptabel.
NFF	- Som pensjonist må en slippe å angre på at en var fosterforelder.
Trondheim	- Best som godtgjøringsnivå ikke var kommunale beslutninger, men bestemt på overordnet nivå.
NTL	- Kan ikke være et system der det er opp til den enkelte fosterforelder å forhandle.
Fagforbundet	- Kontrakter fastsettes på overordnet plan.
Oslo	- Skille tydelig de statlige og de kommunale fosterhjemmene. De statlige hjemmene må ut av fosterhjemsbegrepet. De kommunale – de ”gammeldagse” – noe positivt. - Refusjon gis for pensjonsbortfall.
NFF	- Vanskelig å skille fasene i en plassering.
NFF	- Behov for andre tiltak i fosterhjemmet enn de tradisjonelle

	forsterkingstiltakene – som vaskehjelp. - Må ikke sykeliggjøre fosterbarnet for å være hjemme.
Fosterhjemstjeneste Oslo	- ”De gammeldagse fosterhjemmene” er en fin ordning. Skille mot de profesjonelle.
Drammen	- Fosterforeldre har høyere utdanning i dag. - Bufetat bør sterkere med i forhandlinger med fosterforeldre om forsterking – vil hindre sykeliggjøring.
NFF	- Skille bedre kommunale og statlige fosterhjem – folk skjønner ikke forskjellen.
Fosterhjemstjeneste Agder/telemark	- I praksis er det store lokale forskjeller i vurdering av forsterkning.
Fosterhjemstjeneste Oslo	- Alle konkurrerer vi om få personer. Mangel på fosterhjem driver opp kostnadsnivået.
NOBO Oslo	- Temaet er lønnspolitikk og kvinnepolitikk.
NFF	- Må få hevet KS-satsene – doble?
	D) Gjennomgå dagens tilbud om avlastnings-/ friordninger, vurdere om det er et behov for å styrke dette og komme med eventuelle forslag til tiltak.
NFF	- Avlastning – forferdelig ord. ”På besøk til noen” / få et større nettverk. - Krevende å få fosterbarn – ivareta familien. - Fosterbarnet sin familie – vil alltid søke dit.
LFB	- Føle seg som en del av familien. - Kartlegge alenefosterforeldre sin situasjon.
NFF	- Ikke bare avlastningstiltak i helg – kan også være behov/løsning på ettermiddag/kveld. - Eksempel: ha med ”dadde” på familieferie med alle til å ta seg av ”overstimulert” fosterbarn i perioder. - Legge vekt på fosterhjemmets behov – ikke kommunens.
BarnevernProffer	- Ikke løsning at fosterbarnet skal vekk. ”Er jeg en jobb?”
NFF	- Se dette i sammenheng med problemet utilsiktet flytting.
BarnevernProffer	- Må fikse problemer på annen måte enn å sende oss bort.
BarnevernProffer	- Om fosterforeldre trenger ferie – dra alene. Det er greit. Ikke ta med noen barn (egne barn), og la oss bli igjen.
NOBO Oslo	Begrepsbruken er viktig – eks ”klinetid”.
LFB	- Fosterbarn ikke likestilt. Føler seg fremmedgjort. - Fosterbarn blir forskjellsbehandlet pga ”bagasjen” sin.
NFF	- Fosterfamiliens barn blir glemt – tar en stor kostnad.
NFF	- Hvis fosterbarnet føler seg bortsatt, da trenger familien veiledning.
Trondheim	- Være mer kreative på organisering av avlastning. - Tenke på hvordan organisere hverdagen slik at det ikke blir så stressende i fosterhjemmet.

16.3. Deltakere på høringskonferansen

navn	funksjon	arbeidssted / bosted
Pål Frydenberg	seksjonssjef	Bufdir, avd barnevern, seksj fosterhjem & KS
Anne Jensen	rådgiver	
Ola Fadnes	barnevernleder	Skien / NOBO (Norsk barnevernlederorg.)
Tove M. S. Wahlstrøm	generalsekretær	Norsk fosterhjemsforening
Trine Hjertholm	barnevernleder	SIB (Sunnhordland interkom. barnevern)
Sofie	fosterbarn	Oslo - BarnevernProffene
Kim	fosterbarn	Oslo - BarnevernProffene
Mette	fosterbarn	Bergen - BarnevernProffene
Marius	fosterbarn	Bergen - BarnevernProffene
Ina	fosterbarn	Trondheim - Barnevernproffene
Marit Sanner	leder	Forandringsfabrikken
Cecilia Dinardi	tidligere fosterbarn	Oslo-området - Landsfor. for barnevernsh.
Maleka Sadiq	tidligere fosterbarn	Oslo-området - Landsfor. for barnevernsh.
Elisabeth Cecilie Bråthen	tidligere fosterbarn	Oslo-området - Landsfor. for barnevernsh.
Torunn Hauen Ask	fosterforelder	Skien / leder h.styret Norsk Fosterhjemsfor
Bjørn Morten Holm	fosterforelder	Midt-Norge / h.styret Norsk Fosterhjemsfor
Siw Bergesen	fosterforelder	Vest / konst h.styret Norsk Fosterhjemsfor
Gunnel Broshaug	fosterforelder	Rogaland / n.leder fylkeslag Norsk Fosterhjemsfor
Åse Larsen	redaktør Fosterhjems.	Norsk Fosterhjemsforening
Lajla Husvik	fagkonsulent / rådgiver	Norsk Fosterhjemsforening
Marit Hoff	barnevernsh.	Bydel Alna, Oslo /styremedlem NOBO
Claus Engen	barnevernleder fosterhj.	Bydel Alna, Oslo
Venke Corneliusen	avdelingsleder	Omsorgsavdelingen, Stavanger
Helge Skjetne	fagsjef	Oslo kommune
Marit Edvardsen	barnevernkonsulent	Omsorgsenheten b&unge, Trondheim
Stine E. Jensen	fagleder	Barne- og fam.tj. Heimdal, Trondheim
Therese Knutsen	saksbeh. / prosjektleder	Barnevernt, fosterhjemsavd, Drammen
Tonje Wejden	fagkonsulent	FO
Anne Henriksen	forbundssekretær	NTL
Raymond Turøy		Fagforbundet
Harald Berre		Fagforbundet
Molly Solsvik	fosterhjems-konsulent	Bufetat region øst, fosterhjemst. Ski
Torild Dolva	enhetsleder	Bufetat region sør, reg fhjt Agder Telemark
Unni Ystad	områdeleder	Bufetat region Midt, fosterhjt. Trøndelag N
Sonja E. Siggerud	leder	Bufetat region nord, fosterhjt. Bodø
Bente Nederberg	seksjonsleder	Fosterhjt. Barne- og familieetaten, Oslo
Cecilie Degland	seniorrådgiver	Bufdir, avd barnevern, seksj fosterhjem &
Ragnar Simonsen	seniorrådgiver	Bufdir, avd barnevern, seksj fosterhjem &